

Kristina Rudžionienė  
Ingrida Šarkiūnaitė  
Remigijus Čiegis  
Asta Mikalauskienė



# TVARIŪJŲ FINANSŲ EKONOMIKOS STUDENTŲ MAGISTRO BAIGIAMŪJŲ DARBŲ metodiniai nurodymai





**Kauno fakulteto  
Socialinių mokslų ir taikomosios  
informatikos institutas**

**KRISTINA RUDŽIONIENĖ  
INGRIDA ŠARKIŪNAITĖ  
REMIGIJUS ČIEGIS  
ASTA MIKALAUŠKIENĖ**

# **TVARIŪJŲ FINANSŲ EKONOMIKOS STUDENTŲ MAGISTRO BAIGIAMŪJŲ DARBŲ metodiniai nurodymai**



VILNIAUS  
UNIVERSITETO  
LEIDYKLA

2020

Apsvarstė ir rekomendavo spausdinti  
Vilniaus universiteto Kauno fakulteto Taryba  
(2020 09 11 protokolo Nr. (1.2) 620000-TP-12)

Recenzentai:

Prof. dr. Danutė Zinkevičienė,  
Vytauto Didžiojo universitetas, Žemės ūkio akademija, Bioekonomikos plėtros fakultetas

Prof. dr. Gerda Žigienė,  
Kauno Technologijos universitetas, Ekonomikos ir verslo fakultetas

© Vilniaus universitetas, 2020

© Kristina Rudžionienė, Ingrida Šarkiūnaitė, Remigijus Čiegis, Asta Mikalauskienė, 2020

ISBN 978-609-07-0536-0 (skaitmeninis PDF)

# Turinys

## **IVADAS** / 4

### **1. MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO REIKALAVIMAI** / 6

- 1.1. Bendrieji reikalavimai / 6
- 1.2. Techninis darbo įforminimas / 10
  - 1.2.1. Darbų kalbos reikalavimai / 10
  - 1.2.2. Teksto reikalavimai / 12
  - 1.2.3. Lentelės, paveikslai, formulės / 13
  - 1.2.4. Citavimas ir nuorodos / 14
- 1.3. Bibliografinis literatūros aprašas / 18

### **2. METODOLOGIJA** / 24

- 2.1. Tyrimas / 24
- 2.2. Tyrimo procesas ir tyrimo proceso elementai / 24
- 2.3. Tyrimo metodai / 29

### **3. MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMAS IR GYNIMAS** / 31

- 3.1. Darbo rengimas / 31
- 3.2. Darbo gynimas / 32

## **LITERATŪRA** / 35

## **PRIEDAI** / 36

# IVADAS

Magistro baigiamasis darbas yra viena iš studento žinių įvertinimo formų. Netinkamai parengti darbai sumenkina jų kokybę. Kartais studentams trūksta tyrimų rengimo įgūdžių, metodologijos žinių, jie nežino, kaip tinkamai apiforminti darbus. Todėl, siekiant palengvinti studentams darbo temos pasirinkimą, tyrimo planavimą, atlikimą ir darbo pateikimą, iškilo poreikis vienoje vietoje pateikti visus šiam darbui ir jo gynimui keliamus reikalavimus.

Metodinės priemonės tikslas – supažindinti magistrantus su magistro baigiamojo darbo metodiniais reikalavimais ir suformuoti magistro baigiamojo darbo parengimo įgūdžius. Leidinyje pateikiami magistro baigiamojo darbo reikalavimai, tyrimo rengimo metodologiniai aspektai, apipavidalinimo reikalavimai ir rekomendacijos, kaip pateikti ir ginti baigiamuosius darbus.

Nors magistro baigiamieji darbai ginami visose aukštosiose Lietuvos mokyklose, jų turinys ir metodiniai reikalavimai kiekvienoje mokymo įstaigoje dažnai skiriasi. Todėl atsiranda poreikis išskirti konkrečios programos studentams reikalingą informaciją atskirame leidinyje. Ši metodinė priemonė skirta Vilniaus universiteto Kauno fakulteto (KnF) Socialinių mokslų ir taikomosios informatikos instituto (SMTII) nuolatinės studijų formos magistrantams, studijuojantiems pagal 1,5 metų (trijų semestrų) trukmės studijų programą *Tvariųjų finansų ekonomikos* specialybės magistro baigiamiesiems darbams rengti.

Nepaisant magistro studijų programų tikslų, teorinės ir empirinės informacijos santykio, darbo apimties, informacijos struktūrizavimo ir kai kurių kitų skirtumų, yra neginčytinų dalykų: magistro baigiamojo darbo turinys privalo tiesiogiai atitikti pasirinktą temą, darbas privalo būti nuoseklus, analizė turi būti sistemiška – naudojami duomenys turi būti patikimi arba paaiškintas jų patikimumo laipsnis, privalo būti gerbiamos autorinės teisės ir t. t.

Metodinėje priemonėje aptariami abu magistro baigiamojo darbo rengimo aspektai: pateikiami tiek esminiai universalūs reikalavimai, tiek reikalavimai, kylantys iš studijų proceso organizavimo prioritetų. Kitų studijų sričių ir krypčių studentams šie metodiniai nurodymai gali būti naudingi tiek, kiek juose atsispindi universalūs tyrimams keliami reikalavimai, ir tiek, kiek jų programų tikslai ir prioritetai sutampa su magistro studijų programa, kuriai šie reikalavimai skirti.

Dėkojame VU Kauno fakulteto bibliotekos bibliotekininkei Viktorijai Mačiulytei už pagalbą rengiant citavimo ir bibliografinio literatūros aprašo pateikimo reikalavimus.

Rengiant šiuos metodinius reikalavimus, remtasi Jasinsko et al. (2011) metodiniais nurodymais, papildant ir atnaujinant šiuos skyrius: 1.1. Bendrieji reikalavimai; 1.2.3. Lentelės, paveikslai, formulės; 1.3. Bibliografinis literatūros aprašas; 2.2. Tyrimo procesas ir tyrimo proceso elementai; 2.3. Tyrimo metodai; 3.1. Darbo rengimas; 3.2. Darbo gynimas; prieduose pateiktus titulinį lapų, lentelių, paveikslų apipavidalinimo pavyzdžius. Taip pat rengiant šį leidinį remtasi šiais galiojančiais Vilniaus universiteto teisės aktais:

- Vilniaus universiteto studijų nuostatais, patvirtintais VU senato komisijos 2012 m. birželio 21 d. nutarimu Nr. SK-2012-12-8 (Vilniaus universiteto senato 2018 m. gegužės 22 d. nutarimo Nr. S-2018-5-2 redakcija);
- Vilniaus universiteto studijuojančiųjų rašto darbų rengimo, gynimo ir kaupimo nuostatais (patvirtintais Vilniaus universiteto senato 2017 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. S-2017-12-11);
- Vilniaus universiteto elektroninių dokumentų įkėlimo į Lietuvos akademinės elektroninės bibliotekos informacinę sistemą aprašu (patvirtintu VU rektoriaus 2015 m. kovo 31 d. įsakymu Nr. R-117);

- Studijų pasiekimų vertinimo tvarka, patvirtinta VU Senato komisijos 2012 m. gruodžio 13 d. nutarimu Nr. SK-2012-20-6 (VU Senato 2019 m. sausio 22 d. nutarimo Nr. SPN-1 redakcija);
- Rašto darbų administravimo Vilniaus universiteto studijų informacinėje sistemoje tvarkos aprašu (patvirtintu VU studijų prorektorius 2017 m. lapkričio 22 d. įsakymu Nr. R-512);
- Vilniaus universiteto akademinės etikos kodeksu (patvirtintu VU Senato 2018 m. balandžio 17 d. nutarimu Nr. S-2018-4-4);
- Vilniaus universiteto Kauno fakulteto kursinių ir baigiamųjų bakalauro ir magistro darbų rengimo, gynimo ir kaupimo aprašu (patvirtintu VU Kauno humanitarinio fakulteto Tarybos 2016 m. kovo 31 d. posėdyje Nr. 6).

# 1. MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO REIKALAVIMAI

Šioje dalyje pateikiami magistro darbo bendrieji reikalavimai ir detalus struktūrinių dalių aprašymas.

## 1.1. Bendrieji reikalavimai

Magistro darbas – tai kvalifikacinis mokslo darbas, integruojantis teorines nagrinėjamos srities žinias ir empirinės realybės analizės įgūdžius, leidžiančius papildyti egzistuojančias mokslo žinias naujomis idėjomis. **Magistro baigiamasis darbas yra mokslinis darbas**, jo rezultatai privalo turėti tam tikrą mokslinę vertę. To pasiekama išplečiant tyrimo rezultatus: jie turi būti reikšmingesni nei vien atskiro tyrinėjamo objekto problemos išsprendimas, t. y. reikėtų patobulinti esamą ar (ir) sukurti naują tyrimo metodologiją, pasiūlyti tobulesnį mokslinės problemos sprendimą ir pan.

Studentas magistro darbu turi parodyti, kaip geba taikyti studijų metu įgytas žinias, pasirinkti mokslinę literatūrą ir ja naudotis (pristatyti, analizuoti, interpretuoti ir pan.), taikyti tyrimo metodus, savarankiškai spręsti išsikeltas užduotis, pateikti savo išvadas (privaloma) ir rekomendacijas (pageidautina), kaip geba taisyklinga kalba, tiksliai ir aiškiai aprašyti tyrimą. Šiuo darbu taip pat turi atskleisti savo intelektualinę brandą, jame turi būti justis svarus asmeninis indėlis. Darbas turi būti moksliskai naujas ir originalus. Originalumą lemia tyrime pateikiami nauji empiriniai įrodymai, pagrindžiantys arba atmetantys darbe suformuluotas hipotezes ar teiginius, koncepciją, teoriją ar modelį.

*Tvariųjų finansų ekonomikos* studijų programos magistro baigiamąjo darbo tematika skirta ekonominių fenomenų tyrimui atlikti apimant makrofinansų sritį ir akcentuojant darnaus vystymosi aspektą.

Magistro darbo apimtis yra apie 50–60 lapų (120 000–150 000 spaudos ženklų su tarpais). Literatūros sąrašas ir priedai neįtraukiami.

Toliau nurodoma, ką privaloma pateikti baigiamajame magistro darbe.

**Antraštiniai lapai.** Du antraštiniai lapai rengiami pagal pavyzdį (žr. 1 priedą).

**Turinys.** Turinys rengiamas pagal pavyzdį (žr. 3 priedą). Jame atskleidžiama darbo struktūra. Darbo tekstinės dalys yra trys, jos numeruojamos. Dalys skaidomos į skyrius, o šie pririnkus – į poskyrius. Vieną dalį reikėtų skaidyti ne mažiau kaip į du skyrius ir ne daugiau kaip į 4 skyrius. Dalių ir skyrių pavadinimai turi būti trumpi, aiškūs ir atitikti nagrinėjamos problemos esmę. Dalių pavadinimai neturi sutapti su viso darbo pavadinimu, o skyrių pavadinimai – su dalies pavadinimu.

**Santrumpų sąrašas.** Atskirame lape pateikiamos darbe vartojamos santrumpos ir jų paaiškinimai (žr. 2 priedą).

**Lentelių sąrašas. Paveikslų sąrašas.** Atskiruose lapuose pateikiamas lentelių sąrašas ir paveikslų sąrašas, nurodoma jų buvimo tekste vieta, t. y. puslapiai (žr. 2 priedą).

**ĮVADAS.** Įvado apimtis – iki trijų lapų. Jame turi būti pateikiama toliau išdėstyta tam tikro pobūdžio informacija.

**Temos aktualumas.** Magistro baigiamąjo darbo įvado pradžioje pateikiamas temos aktualumas ir naujumas. Turėtų būti atskleidžiami temos pasirinkimo motyvai (atsakoma į klausimą, kodėl yra svarbi pasirinkta problema) nurodant galimas jų rūšis: aktualumas ekonomikai vietiniu ar globaliu mastu (pvz.: specifiniai finansų sistemos problemos, pokyčiai, lemiantys ekonominių rodiklių tendencijas, ir pan., reikia spręsti iškylančią problemą, pasiūlyti jos sprendimo būdus), aktualumas moksliniu požiūriu (pvz.: problema yra labai nauja, mažai nagrinėta ir pan.), aktualumas praktiniu požiūriu (pvz.: su

kokiomis problemomis nuolat susiduria tiriamosios srities specialistai, kokių savybių trūksta esamiems sprendimams). Temos aktualumas nusakomas 2–5 pastraipomis.

**Problemos ištyrimo lygis.** Toliau pateikiamas pasirinktos problemos mokslinis ištyrimo lygis, t. y. apibrėžiami svarbiausi nagrinėjamosios tematikos tyrimai užsienyje ir Lietuvoje, pateikiami jų rezultatai, nurodoma, kokie autoriai kokiais aspektais nagrinėjo problemą ir ko trūksta sprendžiant šią problemą.

**Darbo problema.** Pagrindus temos aktualumą, apibūdinus problemos ištyrimo lygį, formuluojama mokslo darbo problema, atsakant į klausimus, ką ir kaip tobulinti. Darbo problema pradedama klausiamuoju žodžiu „*Kaip?*“.

**Darbo objektas.** Informacija apie darbo objektą turi būti trumpa (vienas sakinys) aiškiai nurodant, į ką kreipiamas mokslo tyrimas, t. y. kas bus analizuojama darbe: įmonės, institucijos, finansinės operacijos, individai, jų elgsena, procesai ar objektų sąveika, priežastiniai ryšiai. Darbo objektas turėtų atspindėti tiriamąjį reiškinį, sietis su darbo tema. Nederėtų painioti darbo objekto su tyrimo objektu, nes tyrimo objekto formuluotė pateikiama paskutinėje – trečiojoje tiriamojoje dalyje. Darbo objekto formulavimui yra naudojama visa baigiamojo mokslo darbo sritis. Tuo tarpu tyrimo objekto formuotei svarbus tik empirinis tyrimas. Darbo objektas turi atspindėti darbo tikslą.

**Darbo tikslas.** Pasirinktos darbo temos pavadinimas turi atitikti darbo tikslą. Darbo tikslas, kaip ir darbo pavadinimas, turi atspindėti darbo objektą, remtis darbo problema. Formuluojant tikslą, svarbu jį susieti su atliktos literatūros apžvalgos pagrindiniais teiginiais, iškeltos hipotezės patikrinimu. Tikslas turėtų būti formuluojamas glaustai (vienu sakiniu), tačiau apimti visame darbe sprendžiamą problemą. Formuluojant darbo tikslą vartojami tokie žodžiai: *ištirti, pagrįsti, išnagrinėti, įvertinti, sukurti, patobulinti*, nerekomenduojami tokie: *sužinoti, rasti, įrodyti, išanalizuoti*.

**Darbo uždaviniai.** Tikslas išsamiau detalizuojamas darbo uždaviniais, atspindinčiais tikslo siekimo etapus ir priemones. Keliant darbo uždavinius, numatomi daliniai rezultatai, padedantys siekti pagrindinio tikslo. Suformulavus darbo tikslą, iš naujos eilutės pateikiama: „*Tikslo siekiama išskiriant šiuos uždavinius:<...>*“, tada glaustai ir konkrečiai suformuluojami 3–6 uždaviniai. Uždaviniai turi būti numeruojami. Paprastai pateikiami 1–2 teoriniai uždaviniai (teorinėje darbo dalyje), 1–2 analitiniai uždaviniai (analitinėje dalyje) ir 1–2 tyrimo uždaviniai (tyrimo dalyje). Kiekviename skyriuje ir poskyryje visiškai ar iš dalies turėtų būti sprendžiamas bent vienas uždavinys. Kiekvieno uždavinio sprendimo rezultatai turi atsispindėti baigiamojo darbo išvadose ir siūlymuose.

**Ginama hipotezė (-ės) arba prielaida (-os).** Paprastai kiekvienas mokslo tyrimas atliekamas norint patikrinti iškeltos hipotezės teisingumą. Taigi hipotezė rodo, kokia pagrindine idėja tyrėjas vadovaujasi, o darbo tikslas – patvirtinti hipotezę arba ją paneigti. Hipotezės ar prielaidos gali būti nekeliamos, jeigu pateikiami ginami teiginiai.

**Darbo struktūra.** Darbo struktūra turėtų atitikti iškeltą darbo tikslą ir uždavinius. Įvade trumpai (vienu ar keliais sakiniais) aptariama ir gali būti pagrindžiama loginė darbo struktūra, pateikiamos pagrindinės dalys ir glaustai išdėstoma, kas jose nagrinėjama.

**Darbo ir tyrimo metodai.** Šioje dalyje išvardijami magistro baigiamajame darbe taikyti darbo ir tyrimo metodai trumpai paaiškinant, kam, kaip, koku tikslu jie buvo taikomi.

**Darbe naudoti literatūros šaltiniai.** Trumpai apibūdinama, kokiais literatūros šaltiniais naudotasi, su kokiomis temomis ar sritimis jie susiję. Galima paminėti kelis esminius autorius, kuriais rašant darbą labiausiai remtasi.

**Darbo teorinė reikšmė.** Labai konkrečiai, punktais, pateikiami pagrindiniai teoriniai autoriaus atradimai, pvz.: patikslintas apibrėžimas, susistemintos teorijos, sukurtas modelis ir pan.

**Darbo praktinė reikšmė.** Labai konkrečiai, punktais, pateikiami pagrindiniai praktiniai autoriaus atradimai, susiję su atliktu tyrimu.

**Darbo apribojimai ir sunkumai** (jei tokie yra). Nurodomos problemos, su kuriomis susidurta renkant mokslinę, statistinę ir kitokią informaciją, t. y. apibūdinti apribojimai, kurie analizuojant teorinę medžiagą ar atliekant empirinį tyrimą darė įtaką rezultatų interpretacijai.



**Rezultatų aprobavimas** (jei dalyvauta mokslinėje konferencijoje). Jei dalyvauta konferencijoje ar seminare, kur buvo pristatyta nagrinėjamoji tema, turi būti pateiktas tikslus bibliografinis konferencijos pranešimo ir (ar) publikuoto ar įteikto spaudai straipsnio aprašas.

**Darbo apimtis.** Nurodoma, kiek darbe yra dalių, lapų (nuo įvado pradžios iki išvadų ir rekomendacijų pabaigos), paveikslų, lentelių, priedų, literatūros šaltinių.

**1. TEORINĖ DALIS.** Teorinėje magistro baigiamojo darbo dalyje būtina pateikti mokslinės literatūros analizę tiriamąja tema, teorinę įvairių sąvokų, terminų sampratą ir problemos analizę. Teorinėje dalyje studentas turi atskleisti ir susisteminti įvairių pasaulio mokslininkų moksliniuose šaltiniuose pateikiamas nuomones tiriamąja tema, pateikti ir pagrįsti savo nuomonę atsižvelgiant į ekonomikos raidos dabartinę padėtį ir plėtrą. Šios dalies mokslinei diskusijai atskleisti nenaudotina vadovėliuose, metodinėse priemonėse, paskaitų medžiagoje ar brošiūrose, populiarioje spaudoje, internetiniuose šaltiniuose išdėstyta medžiaga. Magistro darbui reikėtų rinktis monografijose, moksliniuose straipsniuose, mokslinių konferencijų pranešimuose, disertacijose ir kituose moksliniuose darbuose pateiktą informaciją. Vadovėliai naudojami tik kaip pradinis informacijos šaltinis. Kiti jau apginti bakalauro ir magistro darbai taip pat nenaudotini. Jie gali būti tik kaip pavyzdys, kaip reikia rašyti savo darbą.

Teorinėje darbo dalyje remiantis autoriaus surinkta informacija parengiamos būsimo tyrimo prielaidos ir išėities pozicijos. Apibendrinęs teorinę medžiagą, mokslininkų tyrimų rezultatus nagrinėjamu klausimu, studentas parengia problemos sprendimo teorinį modelį, kurį vėliau papildoma analitinėje darbo dalyje ir pritaiko atlikdamas empirinius pasirinkto konkretaus objekto tyrimus. Teorinis tyrimo modelis gali būti aprašytas atskira pastraipa tekste arba pateiktas schemas, lentelės, proceso ar pan. pavidalu. Teorinis modelis galėtų būti tas atspirties taškas, kuris paskatintų parengti tolesnes problemas nagrinėjimo gaires analitinėje darbo dalyje, tolesnio tyrimo kryptis. Kitaip tariant, teorinė darbo dalis yra praktinio tyrimo pamatas.

Teorinėje darbo dalyje reikėtų:

- remiantis naujausia mokslinė literatūra (patartina, kad pagrindiniai šaltiniai būtų ne senesni kaip 10–15 metų), pateikti ir kritiškai aptarti nagrinėjamos mokslinės problemos kontekste Lietuvoje ir užsienyje suformuluotas teorijas, metodikas, modelius, atliktus mokslinius tyrimus;
- remiantis atlikta apžvalga, apibendrinti teorinius teiginius, juos įvertinti ir pareikšti savą argumentuotą nuomonę.

Rekomenduojama teorinės dalies apimtis – 15–18 lapų (36 000–43 000 spaudos ženklų su tarpais).

**2. ANALITINĖ DALIS.** Analitinėje magistro baigiamojo darbo dalyje nuo teorinių svarstymų apie keliamą problemą pasirošama empiriniam tyrimui, t. y. pirmiausiai pateikiami kitų autorių atliktų empirinių tyrimų rezultatai ir jų analizė, gali būti detalčiau aptariami jų taikyti tyrimuose metodai; taip pat keliamos hipotezės bei analizuojama faktinė (statistinė, sociologinė, teisinė ir kitokia) tiriamosios problemos informacija.

Analitinėje darbo dalyje svarbiausia įvertinti tyrimo problemos situaciją, išaiškinti jos susidarymo priežastis, parodyti esamos problemos egzistavimą praktikoje. Šioje dalyje pateikti tyrimo metodai ir jų analizė bus pagrindas praktiniam problemos nagrinėjimui paskutinėje darbo dalyje, todėl turi būti paaiškinta, kuo remiantis suformuluoti ar mokslinės literatūros šaltiniuose parinkti tyrimo metodai. Vienų ar kitų metodų taikymas turi būti pagrįstas įrodant, kad bus gauti patikimi rezultatai. Šioje darbo dalyje gali būti nagrinėjami kitų autorių atlikti empiriniai tyrimai, tiriamųjų reiškinių tarpusavio ryšiai, analizuojama įvairi statistinė, teisinė (nagrinėjami įstatymai) informacija, susijusi su tyrimo problema, aiškinamos socialinių reiškinių priežastys, pateikiama argumentuota, ekonominiais skaičiavimais grįsta tiriamųjų reiškinių, rodiklių kitimo analizė. Argumentavus pasirinktus tyrimo metodus, aptariamas tyrimo nuoseklumas ir eiga. Šios dalies pabaigoje dažniausiai formuojamas tyrimo modelis ir (ar) formuluojamos hipotezės ir pan.

Rekomenduojama analitinės dalies apimtis – 15–18 lapų (36 000–43 000 spaudos ženklų su tarpais).

**3. TYRIMO (REZULTATŲ) DALIS.** Rezultatų magistro baigiamojo darbo dalį patartina skaidyti į tris skyrius: tyrimo metodika, tyrimo duomenų analizė ir rezultatų aptarimas bei tyrimo rezultatų įvertinimas. Pirmiausia tyrimo dalyje turi būti pagrindžiama tyrimo metodika. Tyrimo metodikoje pateikiamas tyrimo tikslas, tyrimo uždaviniai, tyrimo imtis, tyrimo metodai ir hipotezės (arba tyrimo prielaidos kokybinio tyrimo atveju), pagrindžiamas tyrimo organizavimas ir aptariama tyrimo eiga ir su ja susijusios problemos. Šioje dalyje remiantis teorine ir analitine darbo dalimis, parenkami konkretūs tyrimo metodai konkrečiai teorinei problemai spręsti ar tyrimui atlikti.

Taip pat šioje dalyje pateikiama tyrimo duomenų analizė ir rezultatai bei tyrimo rezultatų įvertinimas. Tyrimo rezultatai pateikiami lentelėse, iliustruojami grafikais, paveikslais, schemomis ir kt. Pateikiami duomenys ir iliustracijos turi būti susiję su tiriamuoju reiškiniu ir jį apibūdinti.

Tyrimo dalies pabaigoje pateikiami apibendrinti tyrimo rezultatai ir jų interpretacija, patvirtinamos ar atmetamos iškeltos hipotezės, palyginami gauti rezultatai su ankstesniais tyrimais, pasiūlomi galimi situacijų sprendimo būdai, pateikiami išsamūs pasiūlymai, rekomendacijos, pakoreguojamas teorinis modelis remiantis atliktu tyrimu ar sukuriamas naujas modelis ar kt.

Rekomenduojama rezultatų dalies apimtis – 15–20 lapų (36 000–48 000 spaudos ženklų su tarpais).

**Išvados ir pasiūlymai.** Išvadų ir pasiūlymų dalyje pateikiamos pagrindinės magistro baigiamojo darbo išvados ir siūlymai, kaip spręsti tiriamąją problemą, nurodomos naujų idėjų įdiegimo sritys. Išvados turi būti atsakyta į darbo įvade iškeltus darbo uždavinius. Patartina laikytis tokios kombinacijos – 1 uždavinys = 1 išvada. Išvados ir pasiūlymai turi būti numeruojami.

Išvados turi būti konstatuojamojo pobūdžio (pvz., uždavinys yra „ištirti <...>“, tada išvada būtų formuluojama taip: „ištyrus <...>, nustatyta / įrodyta <...>“, „įvertinus <...>, sukurta <...>“ ir pan.). Išvados negali atsirasti naujos informacijos, apie kurią nebuvo rašyta darbe, moksle pripažintos tiesos, apibrėžimų, nereikėtų cituoti kitų autorių, įstatymų, perrašinėti po kiekviena dalimi suformuluotus apibendrinimus.

Pasiūlymai gali būti pateikiami atskirame skyriuje magistro baigiamojo darbo pabaigoje. Pasiūlymuose tikslinga pateikti konkrečius darbo problemos sprendimo variantus, tačiau jie turi būti pagrįsti teoriškai ir empiriškai. Jeigu baigiamajame darbe tiriamajai problemai spręsti reikia nuodugnesnių tyrimų, tada pateikiamos tolesnių tyrimų kryptys.

Išvadų ir pasiūlymų apimtis – 2–3 lapai (4 000 – 7 000 spaudos ženklų su tarpais).

**Santrauka.** Tai trumpa darbo santrauka, rašoma anglų kalba. Joje viename lape glaustai ir apibendrintai pateikiamos žinios apie darbą. Santraukos apimtis – nuo 1500 iki 2100 ženklų su tarpais.

Santraukos pradžioje pateikiamas bibliografinis magistro darbo aprašas, žodis „SUMMARY“ ir toliau glaustai tekste šie duomenys:

- aktualumas;
- darbo objektas;
- darbo tikslas ir uždaviniai;
- pagrindinės išvados ir pasiūlymai (žr. 5 priedą).

**Literatūra.** Dažniausiai literatūros sąrašą sudaro mokslinė literatūra ir kiti informaciniai šaltiniai, todėl naudotus šaltinius rekomenduojama taip pat suskirstyti į dvi grupes.

Į **mokslinės literatūros sąrašą** yra įtraukiami tik tie leidiniai, kurie pripažįstami moksliniais šaltiniais: monografijos, straipsniai moksliniuose žurnaluose, taip pat ir elektroniniuose, mokslinių konferencijų medžiaga, disertacijų tezės ir kitos publikacijos, su kuriomis buvo tiesiogiai susipažinta rengiant darbą ir kurių idėjos padėjo autoriui suformuoti savo darbinę poziciją.

Į **informacijos šaltinių sąrašą** įrašomi visi duomenų šaltiniai: statistikos rinkiniai, standartai ir normos, katalogai, įmonių ir organizacijų apskaitos ir ataskaitų dokumentai, reklaminiai leidiniai, techninė

dokumentacija, oficialios pažymos, autentiški eksperimentų, tyrimų, stebėjimų pirminių duomenų šaltiniai, straipsniai laikraščiuose ir kitose žiniasklaidos priemonėse, informacija, rasta internete (išskyrus elektroninius mokslo žurnalus) ir pan.

Literatūros sąrašė turi būti nurodyti visi šaltiniai, kuriais remtasi atliekant mokslinį tyrimą ir kurie nurodyti darbe (tekste ar išnašose). Ir atvirkščiai, šaltinių sąrašė negali būti darbe nenurodytų šaltinių. Į literatūros sąrašą neįtraukiami dar nepublikuoti straipsniai ar paskaitų konspektai, studento asmeniškai komunikuojant išgirsti mokslininkų pastebėjimai, vertinimai ar nuomonė.

Naudotų šaltinių ir literatūros bibliografiniai aprašai pateikiami pagal nurodytus reikalavimus (žr. 1.3 sk.). Visi šaltiniai numeruojami. Informacijos šaltinių numeravimas pratęsia mokslinės literatūros šaltinių numeravimą. Magistro baigiamajame darbe turėtų būti ne mažiau kaip 30 mokslinių šaltinių bent dviem kalbomis.

**Priedai.** Baigiamojo darbo pabaigoje gali būti pateikiami priedai, jei jie iš esmės papildo ir praturtina darbą. Priedai gali būti didelės apimties lentelės, skaičiavimai, pradiniai duomenys, schemas, įmonių finansinės ataskaitos ir kita tekste nagrinėta medžiaga, surinkti duomenys, papildomi skaičiavimai ir pan. Darbo tekste būtina nurodyti, kuris priedas papildo nurodytą vietą, t. y. tekste turi būti nuorodos į kiekvieną priedą.

**Darbo vadovo ir recenzento atsiliepimai.** Ant paskutinio (kieto viršelio) lapo vidinės pusės klijuojamas A5 formato vokas, į kurį įdedami darbo vadovo ir recenzento atsiliepimai bei garantija.

## 1.2. Techninis darbo įforminimas

Šiame skyriuje pateikiami pagrindiniai darbo techninio įforminimo reikalavimai, supažindinama su citavimo ir nuorodų teikimo, literatūros bibliografinio aprašo, lentelių, paveikslų ir formulių pateikimo tekste bei teksto apiforminimo taisyklėmis.

### 1.2.1. Darbų kalbos reikalavimai

Baigiamasis darbas turi būti parašytas taisyklinga valstybine kalba. Rašto darbų kalba turi būti rišli, nuosekli ir aiški. Darbą reikėtų pateikti be gramatikos, stiliaus, kalbos kultūros ir korektūros klaidų. Derėtų vengti rašymo publicistiniu stiliumi, mintis reikšti mokslinio stiliaus kalba.

**Mokslinis stilius.** Visi rašto ir baigiamieji darbai rašomi moksliniu stiliumi. Taigi yra svarbu laikytis tam tikrų šio stiliaus normų ir atkreipti dėmesį į svarbiausias jo savybes. Svarbūs mokslinio stiliaus bruožai yra tikslumas, glaustumas, aiškumas. Derėtų logiškai ir rišliai dėstyti mintis, paisyti teksto ir minties sąsajų. Moksliniu stiliumi pateikti darbai turi būti objektyvūs, vengtinus subjektyvus vertinimas ir emociingumas. Taigi neturėtų būti abejotinų, nepagrįstų, ginčytinų teiginių, nepabaigtų, diskutinių minčių – kiekvienas sakinytis turėtų būti aiškus, pagrįstas ir nekeliantis papildomų klausimų. Tie patys teiginiai skirtingose darbo dalyse neturėtų kartotis.

Žodžiai, parašyti moksliniu stiliumi, visada turi turėti tiesioginę reikšmę, reikia vengti dviprasmiškumo, sinonimikos, perkeltinių reikšmių, metaforizacijos. Čia taip pat linkstama į schemas, papunktinį medžiagos dėstymą.

Vienas iš svarbių šio stiliaus bruožų yra ilgoki, šabloniški tiesioginiai sakiniai. Derėtų vengti klausiamųjų ar šaukiamųjų sakinių. Rašant moksliniu stiliumi, nereikėtų vartoti pirmojo ir antrojo asmens formų, jas derėtų pakeisti neveikiamąja rūšimi (*aš ištyriau = yra iširta, pritaikiau metodą = metodas buvo pritaikytas, aš nagrinėjau = toliau nagrinėjama*).

Labai svarbu atkreipti dėmesį į teksto kalbos kultūrą. Svarbu nedaryti linksnių ir prielinksnių vartojimo, sakinių jungimo, žodžių darybos, žodyno klaidų.

Valstybių pavadinimai, vietovardžiai, asmenvardžiai, svetimvardžiai, užsienio asmenų pavardės, įmonių pavadinimai, medžiagų, gaminių ir normatyvinių dokumentų žymenys ir kt. rašomi atsižvelgiant į galiojančius Valstybinės lietuvių kalbos komisijos nutarimus.

Rašto darbuose reikia vengti tarptautinių žodžių, esant galimybei juos keisti lietuviškais atitikmenimis. Jei užsienio kalba vartojamų terminų lietuviški atitikmenys nėra paplitę arba darbo autorius pateikia jų vertimus, lenktiniuose skliaustuose greta lietuviškų terminų turi būti nurodomi termino atitikmenys užsienio kalba.

**Terminai.** Mokslinis stilius pasižymi terminų gausa. Terminais tiksliai apibrėžiama sąvoka ar reiškinys. Jie vartojami tam tikroje vienoje mokslo šakoje. Pasitaiko terminų, apibrėžiančių skirtingas sąvokas skirtingose mokslo šakose, tačiau tai nėra dažnas reiškinys. Moksliniuose darbuose reikia vengti terminų daugiareikšmiškumo, t. y. pasirinkus konkretų terminą iš kelių visame darbe jį vartoti nuosekliai. Kiekvienos mokslo srities terminas turi turėti tiksliai fiksuotą, labai apibrėžtą turinį, visiškai nepriklausomą nuo konteksto.

Nusistovėję tam tikros mokslo šakos terminai negali turėti sinonimų (tos pačios reikšmės žodžiai). Sinonimai nereikalingi jau vien dėl to, kad be reikalo apsunkina atmintį (studijuojant tam tikrą mokslinę discipliną, terminus reikia įsiminti ir įsisąmoninti).

Mokslinėje kalboje vartojami terminai negali turėti emocinio atspalvio, nes jie tik pavadina, o ne apibūdina daiktą ar reiškinį. Terminas yra neutralus žodis, tiksliai apibrėžiantis sąvokos turinį.

Terminai turi būti trumpi, tikslūs ir aiškūs. Nederėtų keisti juos daiktą ar reiškinį tiesiog apibūdinančia konstrukcija, nes tada bus atsisakyta sistemiškumo, o tai pakenks darbo vientisumui.

Moksliniame darbe terminai turi sudaryti vieningą, apibrėžtą sistemą. Terminus derėtų paaiškinti, juos klasifikuoti. Svarbu pasirinkti taisyklingus, teiktinus terminus, negriaunančius visos teksto kalbos kultūros sistemos.

Terminus ir jų reikšmes rekomenduotina patikslinti Terminų banke *terminai.vlkk.lt*, Lietuvos banko terminų bazėje <http://www.rastija.lt/lbtz>, kuriuose terminai apbruoti Valstybinės lietuvių kalbos komisijos.

Terminai, pavardės ir kt. rusų kalba rašomi kirilica. Terminai lotynų ir užsienio kalbomis rašomi kursyvu. Kai tekste skliausteliuose norima pateikti vartojamo lietuviško termino atitikmenį užsienio kalba, skliausteliuose nurodoma atitinkamos užsienio kalbos santrumpa pasviruoju šriftu (be kabučių) (pvz., grupinis patyčinis spaudimas (angl. *mobbing*)).

**Skaičių rašymas.** Skaičiai, žymintys daiktų kiekį, rašomi arabiškaisiais skaitmenimis (*5 darbo vietos*). Dideli skaičiai rašomi arabiškaisiais skaitmenimis ir žodžiais arba jų sutrumpinimais (*10 tūkstančių* arba *10 tūkst.*).

Kai skaičiai žymi daiktų eilę, galima vartoti tiek arabiškuosius, tiek romėniškuosius skaičius (*10 valanda, XXI amžius*). Prie romėniškųjų skaitmenų galūnės nerašomos.

Kai pateikiami skaičiai turi matavimo vienetą, juos reikia rašyti skaitmenimis (*300 eurų*). Jei skaičiai matavimo vieneto neturi, jie rašomi žodžiais (*infliacija padidėjo du kartus*). Po santrumpų *Eur* (eurai) ir *ct* (centai) taškas nededamas, išskyrus sakinio pabaigą.

**Sutrumpinimų ir santrumpų rašymas.** Pirmą kartą minimas pavadinimas ar terminas netrumpinamas. Kai pavadinimą rengiamasi vartoti keletą kartų, po nesutrumpinto pavadinimo skliausteliuose reikia nurodyti jo santrumpą (*Jungtinių Tautų Organizacija (JTO)*).

Kai dažnai tenka kartoti ilgus terminus, galima vartoti jų santrumpas. Pirmą kartą rašomas visas pavadinimas, o greta skliaustuose nurodoma santrumpa, pavyzdžiui, *informacinės technologijos* (toliau tekste – *IT*).

Taip pat kiekviename darbe pirmą kartą būtina parašyti visą asmenvardį, visą pareigybės pavadinimą, vėliau galima vartoti ir sutrumpintą jų formą: *Vardenis Pavardenis, Medžiagų technologijos instituto (MTI) vadybininkas* (kitur darbe – *V. Pavardenis, MTI vadybininkas ir pan.*). Tačiau žodžių junginys *Lietuvos Respublika* netrumpinamas *LR*, nes oficialios tokios santrumpos valstybė neturi.

Prie skaitvardžio rašomas žodis *procentai* (*dešimt procentų*) gali būti trumpinamas (*10 proc.* arba *10 %*), kai skaitvardis rašomas skaitmeniu.

Visame tekste pateikiami sutrumpinimai ar santrumpos ir kiti žymėjimai turi būti vienodi ir sudaryti tam tikrą sistemą.

### 1.2.2. Teksto reikalavimai

Racionalu ir prasminga kiekvieną darbo skyrių pradėti preambulės įvadiniu tekstu, kuriame trumpai apibūdinama, kas bus pateikta šiame skyriuje, kokia jo prasmė. Kiekvienas skyrius turėtų būti baigiamas išdėstytos medžiagos apibendrinimu, išvadamis, kur atspindėtų darbo autoriaus indėlis, atliktos analizės rezultatai (apibendrinimas gali būti pateiktas kitokiu šriftu nei įprastas). Dalys, skyriai ir poskyriai neturėtų baigtis lentele, paveikslu, formule, citata.

**Baigiamojo darbo tekstas turi būti** ryškus, parašytas sklandžia ir taisyklinga kalba, be gramatikos, stiliaus ir korektūros klaidų, kokybiškai atspausdintas ir atitikti visus reikalavimus, keliamus tokio pobūdžio darbams.

Spausdinant tekstą, nustatomi tokie puslapio parametrai: viršutinė paraštė – 20 mm, apatinė paraštė – 20 mm, kairė paraštė – 25 mm, dešinė paraštė – 15 mm.

#### Puslapių numeracija:

- puslapiai numeruojami nuo darbo turinio iki paskutinio darbo puslapio, tačiau pradedami skaičiuoti nuo antraštinio lapo. Ant antraštinio lapo puslapio numeris nespausdinamas;
- puslapio numeris rašomas lapo apatinės paraštės dešinėje pusėje;
- puslapio numeris rašomas arabiškais skaitmenimis nededant nei taško, nei brūkšnelių;
- neleidžiama puslapių praleisti, kartoti tų pačių numerių, prirašyti raidinių ženklų.

#### Teksto reikalavimai:

- pastraipa pradedama 1,27 cm pirmosios eilutės įtrauka;
- tarpai tarp pastraipų – įprasto dydžio (0 pt);
- tarpai tarp žodžių viengubi;
- teksto šriftas – Times New Roman;
- šrifto dydis – 12 pt;
- intervalas tarp eilučių – 1,5 eilutės;
- teksto lygiavimas – pagal abu kraštus (angl. *justify*).

Tekstas spausdinamas baltuose A4 formato lapuose.

Tekste atskirus žodžius galima *išskirti*, **paryškinti**. Kiekvienas išskyrimas sudaro vizualinę pauzę, formuoja teksto tipografiką, todėl tekste neturėtų būti daug skirtingų būdų, kaip išskirti žodžius.

Rekomenduojama rašto darbe laikytis abipusės teksto lygiuotės (išskyrus antraštinį lapą, bibliografinių nuorodų sąrašą, priedus ir kt. atvejus, kai tai vizualiai nėra būtina). Laikantis abipusės teksto lygiuotės reikia vengti vizualinės taršos (pernelyg ištemptų tarpų tarp žodžių), pagal poreikį naudojant žodžių kėlimą.

Darbo pavadinimas antraštiniame lape rašomas Times New Roman 14 pt šriftu (žr. 1 priedą).

Išnašų teksto dydis – 10 pt, tarpai tarp išnašų eilučių viengubi (angl. *single*).

Pagrindinių trijų darbo dalių tekstas skaidomas į skyrius, poskyrius. *Darbo dalių, skyrių ir poskyrių reikalavimai:*

- dalys numeruojamos arabiškaisiais skaitmenimis (1., 2. ir t. t.);
- dalys *Turinys, Paveikslų sąrašas, Lentelių sąrašas, Santrumpų sąrašas, Įvadas, Išvados ir pasiūlymai, Santrauka, Literatūros sąrašas* ir *Priedai* nenumeruojami (*Priedai* numeruojami tuo atveju, jei jų yra daugiau negu 5);
- skyriai numeruojami dalies viduje ir jų eilės numeris susideda iš dviejų arabiškųjų skaitmenų (1.1., 1.2., .... 2.1., 2.2. ir t. t.), poskyrių pavadinimas susideda iš trijų arabiškųjų skaitmenų (1.1.1., 1.1.2. ir t. t.), kurie vienas nuo kito ir nuo skyriaus pavadinimo atskiriami taškais;
- darbo dalys pradedamos naujame lape, jų pavadinimai rašomi didžiosiomis raidėmis, paryškintai, šrifto dydis – 14 pt, lygiavimas – centre (angl. *center*);
- skyriai ir poskyriai pradedami tame pačiame lape;

- poskyrių pavadinimai rašomi mažosiomis raidėmis, paryškintai ir lygiavimas turi būti pagal kairįjį kraštą (angl. *left alignment*), šrifto dydis – 12 pt;
- atskirų poskyrių pavadinimai nuo viso teksto atskiriami vienos eilutės tarpeliu;
- po dalies pavadinimo skyriaus pavadinimas, o po skyriaus – poskyrio pavadinimai nerašomi, juos turi skirti įžanginė pastraipa.

#### **Baigiamojo darbo turinys:**

- turinyje surašomi visi darbe esančių dalių ir skyrių numeriai, jų pavadinimai ir puslapių, kuriuose prasideda dalys ir skyriai, numeriai (žr. 3 priedą); poskyriai turinyje nepateikiami;
- žodis „TURINYS“ ir dalių pavadinimai rašomi didžiosiomis raidėmis, o skyrių pavadinimai – mažosiomis (išskyrus pirmąją, ji didžioji) (žr. 3 priedą).

#### **Baigiamojo darbo priedai** (Jasinskas et al., 2011, p. 36):

- kiekvienas priedas pradedamas naujame lape, kurio viršutiniame dešiniajame kampe didžiosiomis raidėmis užrašoma PRIEDAS (šrifto dydis – 12 pt, lygiavimas pagal dešinįjį kraštą (angl. *right alignment*));
- priedo pavadinimas rašomas didžiosiomis raidėmis;
- jei priedų daugiau nei vienas, jie numeruojami iš eilės ir žymimi arabiškais skaitmenimis: 1 PRIEDAS, 2 PRIEDAS ir t. t.;
- jei priedų yra mažiau nei 5, jie rašomi TURINYJE, ir pateikiamas kiekvieno jų puslapis;
- jei priedų yra 5 ir daugiau, pateikiamas atskiras priedų sąrašas: PRIEDAI. Sąrašė būtina nurodyti priedų puslapius. Sąrašas įterpiamas prieš pačius priedus, o TURINYJE tik nurodomas priedų sąrašo puslapis;
- tekste turi būti pateiktos nuorodos į priedus.

### **1.2.3. Lentelės, paveikslai, formulės**

Magistro baigiamajame darbe medžiaga gali būti pateikiama ne tik teksto forma, bet ir dedama į lenteles, paveikslus, kuriuose galima geriau susisteminti tiek teorinius, tiek empirinius tyrimų rezultatus. Svarbiausia tekste nekartoti tos pačios informacijos, kuri pateikta paveiksluose ar lentelėse, o tik aptarti ten nurodytus ryšius, priežastis ar kitaip juos analizuoti. Taip pat tekste būtina prieš lentelę ar paveikslą pateikti nuorodą į juos.

Tekste ir prieduose esančios lentelės ir paveikslai taip pat patys priedai turi turėti numerius ir pavadinimus. Lentelės, paveikslai, priedai ir formulės numeruojami pagal ištisinę numeravimo sistemą kiekviena grupė atskirai. Numeruojant rašoma:

- 1 lentelė;
- 1 pav.;
- 1 PRIEDAS.

Lentelės numeris (pvz., 1 lentelė) rašomas virš lentelės pavadinimo, dešiniajame kampe. Lentelės pavadinimas rašomas naudojant mažąsias raides, pradedant didžiąja. Pavadinimas pateikiamas per lapo vidurį virš lentelės 12 pt šriftu paryškintai. Jei tekste yra tik viena lentelė, tai dešinėje lapo pusėje virš lentelės pavadinimo užrašomas tik žodis „Lentelė“. Duomenų pateikimo lentelėse šrifto dydis – 10 pt. Po lentelės būtina nurodyti informacijos šaltinį, kurio šrifto dydis – 10 pt. Jei lentelė sukurta paties autoriaus, tai turi būti taip pat pažymėta po lentelės.

Lentelė apiforminama taip:

N lentelė

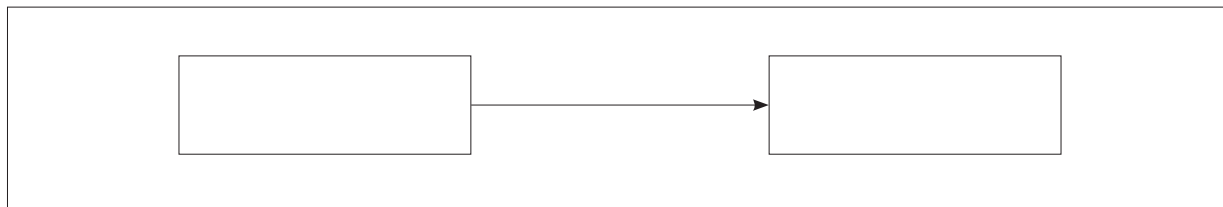
#### **Lentelės pavadinimas**

| Stulpelio pav. | Stulpelio pav. |
|----------------|----------------|
|                |                |

Šaltinis:

Paveikslų numeris (pvz., 1 pav.) ir pavadinimas rašomi po paveikslu per lapo vidurį 12 pt šriftu paryškindami. Paveikslas teikiamas 10 pt šriftu. Po paveikslu nurodomas jo šaltinis, taip pat užrašas, jei jis sukurtas paties autoriaus.

Paveikslas apiforminamas taip:



Šaltinis:

### N pav. Paveikslų pavadinimas

Kiti lentelių ir paveikslų pateikimo būdai pateikti 4 ir 5 prieduose.

Lentelės ir paveikslai gali užimti dalį puslapio, visą, du ar daugiau puslapių. Negalima lentelės ar kitos vaizdinės medžiagos skaidyti į du puslapius, jei ją galima sutalpinti į vieną.

Jei lentelė užima daugiau nei vieną puslapį, tai lentelės tęsinio dešinėje pusėje rašoma, pavyzdžiui, „1 lentelės tęsinys“ (4 priedas). Pakartojami skilčių pavadinimai ir lentelė pildoma toliau.

Jei numatoma, kad lentelė užims beveik visą puslapį ar didžiąją jo dalį, tikslinga lentelę pradėti rašyti ne tuoj po teksto, o naujame lape.

Didelės lentelės, kur pateikiama daug medžiagos ir didelės apimties iliustracijos, dedamos į priedus.

Naudojant formules, jų simboliai visame darbe gali turėti tik vieną reikšmę, kurią reikia identifikuoti. Formules, kuriomis remiamasi ne vieną kartą, taip pat būtina numeruoti. Numeris rašomas formulės eilutės dešinėje pusėje.

Formulės rašomos eilutės viduryje, o jose esančių simbolių paaiškinimai (*kur, čia ir pan.*) pateikiami kitoje eilutėje. Prieš formules ir po jų paliekama tuščia eilutė. Simboliai po formule aiškinami jų pateikimo nuoseklumu, pvz.,

$$SP = \frac{SN}{\sqrt{n-1}} \quad (1)$$

čia  $SP$  – aritmetinio vidurkio paklaida;  $SN$  – standartinis nuokrypis;  $n$  – imties tūris.

#### 1.2.4. Citavimas ir nuorodos

Rašydami baigiamąjį darbą, studentams reikia naudotis jau esama literatūra, sukurtomis teorijomis, atliktais tyrimais ir pan. Kitų autorių idėjų pateikimas darbe rodo autoriaus išprusimą ir gebėjimą naudoti intelektualias darbo priemones.

Galima skirti keletą svetimų darbų panaudojimo tipų (Jasinskas et al., 2011, p. 25):

- citavimas, kai pažodžiui atkartojamas kito darbo tekstas;
- perpasakojimas savais žodžiais, kai išlaikant nuoseklumą atpasakojamos kito darbo idėjos;
- idėjos paminėjimas, kai minima idėja, tačiau toliau autorius mintis dėsto vadovaudamasis sava logika ir nuoseklumu.

Nuorodoms labiausiai tinka originalios knygos, jų pirmieji arba naujausi leidimai. Taip pat gali būti nurodyti įvairūs statistiniai duomenys, su tekstu susiję grafiniai dokumentai, kita unikali iliustracinė medžiaga. Būtina atsižvelgti į teksto ir nuorodų proporcijas, šriftą, jų erdvinį išdėstymą lape, vaizdinę išraišką.

**Citavimas** (lot. *Citatum* – pažodinė ištrauka). Citavimui reikia pasirinkti tokią ištrauką, kurioje būtų aiški, logiškai išbaigta mintis. Dažniausios cituojant daromos klaidos (Jasinskas et al., 2011, p. 25):

- neišrankus citavimas. Cituojamas pasenęs ar neautoritetingas šaltinis, kuriame problema tik iškelta, bet neišspręsta, nagrinėjamas klausimas menkai reikšmingas;
- nesąžiningas citavimas. Dirbtinis citatų panaudojimas, iškreipimas, frazių ar posakių nutraukimas, norint suteikti kitą, norimą, reikšmę;
- perteklinis citavimas. Autorius ištiesai naudoja citatas, vengdamas glaustai atpasakoti kito autoriaus mintis ar pateikti savus apibendrinimus, diskusinius klausimus ir pan.;
- plagijavimas (lot. *plagium* – pagrobimas). Tai svetimos autorystės pasisavinimas, svetimo veikalo, išradimo, idėjų, minčių skelbimas savu. Tai ypač smerktinas poelgis, tolygus vagystei. Plagiatu laikoma, jeigu pateikus kito asmens mintis, idėjas (pažodžiui arba perpasakojant) nenurodoma šių minčių autorystė, t. y. nepateikiama nuoroda į literatūros šaltinį.

Kai darbe remiamasi kitų autorių darbais, būtina tekste pateikti nuorodas į juos, kurių skliaustuose būtų pateikiami visi būtiniausi elementai: autoriai, leidimo metai, puslapio numeris. Nuorodų pateikimui taikomi gana aiškūs reikalavimai, kurie priklauso nuo nuorodos tipo. Citatų pateikimas:

- citatos turi būti tikslios, nurašomos pažodžiui, net ir esant cituojamame ištekliuje klaidų (kai cituojamame tekste yra klaidų ar pateikiama pasenusi informacija, geriau rinktis kitokį teksto panaudojimo būdą);
- trumpos citatos (iki 40 žodžių) tekste išskiriamos kabutėmis (darbuose lietuvių kalba rašomos lietuviškos kabutės „tekstas“);
- ilgos citatos (daugiau negu 40 žodžių) tekste pateikiamos atskiroje pastraipoje be kabučių. Šių citatų pastraipa pradeda naujoje eilutėje, pirmąją eilutę atitraukiant nuo kairiosios paraštės, kaip įprastai pradedamos naujos pastraipos;
- citatos, sudarančios rašto darbo autoriaus sakinio dalį, rašomos kabutėse mažąja raide;
- praleistos nereikšmingos analizei vietos (kupiūros) žymimos daugtaškiu skliausteliuose <...>.

Galimi tokie citatų pateikimo variantai:

1. **Citatos įkomponavimas į tekstą**, šaltinį pateikiant pagal citatos vietą sakinyje, pvz.:

---

Pasak Pavardenio (2019, p. 25), „cituojamas tekstas“, tačiau galimi ir kiti variantai.  
Kaunas yra Lietuvos miestas, tačiau, anot Pavardenio (2019, p. 25), „cituojamas tekstas“.

---

1. **Tik citatos pateikimas** (be įkomponavimo į tekstą), šaltinį nurodant citatos pabaigoje, pvz.:

---

„Cituojamas tekstas“ (Pavardenis, 2019, p. 25).

---

3. **Ilgos citatos** (daugiau nei 40 žodžių) pateikimas, pvz.:

---

Pirmieji du procesai susiję su ekspatriacijos proceso nesėkmėmis, jei prieš išvykstant neišsiaiškintamos darbuotojo asmeninės charakteristikos (karjeros lūkesčiai, noras dirbti užsienyje, kompetencijos ir t. t.), nenustatomi tinkami atrankos kriterijai, ekspatriantams nevykdomi priešišvykstamieji mokymai (tarpkultūriniai, jautrumo, komunikacijos ir pan.). Trečiasis procesas susijęs su adaptacijos prie užsienio šalies kultūros problemomis. (Pavardenis, 2019, p. 25)

---

4. **Jeigu tekste naudojami keli to paties autoriaus tais pačiais metais publikuoti darbai**, prie leidimo metų tiek literatūros sąrašė, tiek ir nuorodoje yra rašomos raidės abėcėlės tvarka, o literatūros sąrašė leidinių aprašai išdėstomi pagal leidinio antraštę, laikantis abėcėlės tvarkos, pvz.:



---

*Nuorodoje rašoma:* (Pavardenis, 2017a, p. 72), Pavardenis (2017b, p. 76)

*Literatūros sąrašė:*

Pavardenis, V. (2017a). *Metodologiniai požiūriai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

Pavardenis, V. (2017b). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius: Mokslo ir enciklopedijų leidybos centras.

---

5. ***Kai cituojamas šaltinis neturi autoriaus***, nurodoma pirma bibliografinio aprašo dalis, paprastai tai – antraštė, kuri rašoma *Italic* šriftu, pvz.:

---

*Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai* (2017, p. 170). „cituojamas tekstas“.

---

6. ***Jei cituojamas antrinis šaltinis*** (kai pirminis šaltinis nėra prieinamas), literatūros sąrašė nuoroda teikiama į antrinio šaltinio išteklių. Negalima daryti nuorodos tik į pirminį šaltinį, jeigu darbo autorius nėra su juo tiesiogiai susipažinęs. Tekste citata pateikiama nurodant abu autorius, pvz.:

---

„Cituojamas tekstas“ (Pavardenis2, 2015, p. 15, cit. iš Pavardenis1, 2019, p. 23)

---

arba

---

Pasak Pavardenis2 (2019, p. 15, cit. iš Pavardenis1, 2015, p. 23), „cituojamas tekstas“.

---

7. ***Jeigu cituojama keletas skirtingų šaltinių***, kurių autorių pavardės yra tokios pačios, tokiu atveju tekste pateikiamose nuorodose svarbu nurodyti ne tik autoriaus pavardę, metus ir puslapį, tačiau ir vardo inicialo raidę, pvz.:

---

(Pavardenis, V., 2017, p. 72), V. Pavardenis (2017, p. 72)

---

8. ***Jeigu mintis ar faktas dokumentuojamas keliais veikalais***, pastaruosius rekomenduojama sujungti į vieną nuorodą. Tuomet aprašai vienas nuo kito atskiriami kabliataškiais:

- Kai autoriai skirtingi, tada skliausteliuose jie išdėstomi chronologine tvarka. Kiekvienas skirtingas šaltinis atskiriamas kabliataškiu, pvz.:

---

Teoriją X nagrinėjo daug skirtingų mokslininkų (Pavardenis1, ir Pavardenis2, 2015; Pavardenis3, Pavardenis4, ir Pavardenis5, 2017).

---

- Kai pateikiami vieno autoriaus skirtingi darbai, tada autoriaus pavardė rašoma tik vieną kartą, o metai išdėstomi chronologiškai nuo seniausių, pavyzdžiui:

---

Teoriją X mokslininkas Pavardenis (2011, 2013, 2018) nagrinėjo daugelyje skirtingų savo darbų.

---

**Perpasakojimas (perfrazavimas).** Perpasakojimui labai svarbus eiliškumas. Perpasakojamą tekstą reikėtų rašyti savitu stiliumi ir žodžiais, tačiau sugalvoti papildomo turinio, kurio perpasakojamame tekste nėra, negalima.

Perpasakojant tekstą citavimo reikalavimai netaikomi, t. y. nededamos kabutės; jos panaudojamos tik tada, jeigu neišvengiamai paliekami keli žodžiai ar terminai, naudoti autoriaus, kurių neįmanoma perfrazuoti kitais žodžiais neiškreipiant ir (arba) nepanaikinant svarbiausios perpasakojamo teksto idėjos. Perpasakojant vartojami kiti tą pačią reikšmę turintys žodžiai (sinonimai) ir kitokia sakinių struktūra, negu yra perpasakojamame tekste. Perpasakojimu nelaikoma, kai keletas reikalingoje teksto vietoje esančių žodžių keičiami sinonimais. Tai yra plagijavimas.

Perpasakojus idėją, būtina pateikti nuorodą, iš kur idėja paimta. Nuoroda pateikiama toje pastraipos vietoje, kur yra atpasakojamos minties pabaiga. Jeigu ji apima visą pastraipą, nuoroda daroma pastraipos pabaigoje. Jeigu ta pati idėja perpasakojama keliuose pastraipose, būtina kiekvienos iš jų pabaigoje daryti atskirą nuorodą. Darant nuorodą, būtina nurodyti autorių ir metus, pvz.:

---

Perpasakojamas tekstas (Pavardenis, 2019).

Pasak Pavardenio (2019), perpasakojamas tekstas.

Kaunas yra Lietuvos miestas, tačiau, anot Pavardenio (2019), perpasakojamas tekstas.

---

**Idėjų paminėjimas.** Tai yra pats laisviausias svetimų įdirbio pateikimas. Čia nesistengiama naudoti svetimų aiškinimo logikos, tačiau naudojamosi galutiniais tos analizės rezultatais: terminais, koncepcijomis, idėjomis. Vadovaujantis moksline etika, imant kitų autorių idėjas, reikia juos įvardyti. Tai ne visada paprasta, nes net pačios populiariausios idėjos greitai praranda autorinį identitetą ir tampa „bendrines“. Pvz., A. Smito „nematomos rankos“ principas. Taigi darbuose naudojama daug idėjų, kurių autorystės jau neįmanoma nurodyti. Tačiau magistro baigiamųjų darbų tikslas – dažniausiai analizuoti ne senas, o pačias naujausias idėjas. Visos naujos idėjos turi autorystę. Tokiu atveju būtina nurodyti, kam jos priklauso.

Galimi tokie idėjų paminėjimo baigiamajame darbe variantai:

- **Nurodymas tekste be specialios nuorodos.** Jeigu nenagrinėjamas nė vienas minimas šaltinis, bet žinoma, kad autorius yra pasiūlęs šią idėją, tada jis tik paminimas kaip autorius, pvz.:

---

<...> L. Pačiolis pirmasis aprašė dvejetainį įrašą <...>

---

- **Nurodymas tekste pateikiant nuorodą į literatūros šaltinį.** Tekste prie paminėtos pavardės skliausteliuose užrašomi šaltinio leidimo metai. Tas šaltinis būtinai turi būti darbo šaltinių sąrašė. Su juo studentas privalo būti susipažinęs, pvz.:

---

<...> Visokavičienė (2012) monetarinę politiką apibūdino kaip <...>

---

**Plagijavimas.** Magistro baigiamąjį darbą studentas privalo rašyti savarankiškai ir sąžiningai, t. y. nepažeisti Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymo, laikytis Vilniaus universiteto akademinės etikos kodekso bei universitete ir fakultete išleistų baigiamojo darbo rašymą reglamentuojančių teisės aktų bei šių metodinių nurodymų. Baigiamasis darbas laikomas atliktu nesavarankiškai tuo atveju, kai jis visas arba iš dalies yra parašytas kito autoriaus (perrašytas kito autoriaus darbas ar jo dalis be nuorodų (pasisavinta autorystė), taip pat nesilaikoma Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatyme ir (ar) kituose teisės aktuose nustatytų citavimo taisyklių), darbe yra pažeistos kitų trečiųjų asmenų teisės į jų kūrybos rezultatus.

Magistro baigiamųjų darbų savarankiškumui vertinti (plagiatui atpažinti) naudojama ir darbo savarankiškumo kompiuterinė patikra visomis prieinamomis priemonėmis. Taigi neteisingas citavimas ir perpasakojimas gali lemti darbo pripažinimą plagiatu.

Rengiant magistro baigiamąjį darbą, negali būti ištiesai naudojami žemesnėse studijų pakopose šiame ir kituose universitetuose apginti darbai ar jų dalys, išskyrus paties studento darbų panaudojimą, kai yra pateikiamos nuorodos į rengtus darbus.

Pasak Worthingtono (2014), skiriami skirtingi plagijavimo tipai:

1. **Pažodinis / visas tekstas** – tekstas pateikiamas toks, koks yra šaltinyje be jokio citavimo ar autorystės priskyrimo. Šis plagijavimo tipas apima ir tiesioginį (pažodinį) vertimą iš užsienio kalbos, kai verčiamas sakinytis ar dalis teksto nepateikiama kabutėse ir naudojama kaip citata.
2. **Perpasakojimas** – tekstas pateikiamas savais žodžiais be autorystės priskyrimo.
3. **Kopijavimas** – dažniausiai kopijuojama iš elektroninių išteklių, autorystė nepriskiriama.
4. **Žodžių sukeitimas** – sakinytis ar ilgesnė teksto dalis paimama iš šaltinio ir pakeičiama vos keletu žodžių (imituojant perpasakojimą), autorystė nepriskiriama.
5. **Idėjinis** – naudojama kito žmogaus kūrybinė idėja kaip savo.
6. **Saviplagijavimas** – dažniausiai pasitaiko mokslininkams, kai pakartotinai panaudojamos teksto dalys, jau parašytos ir publikuotos anksčiau, neretai nepriskiriant pirminio publikacijos šaltinio. Studentai saviplagijavimu užsiima, kai mėgina atsiskaityti tos pačios ar panašios temos rašto darbus, kuriuose yra panaudojamos tam tikros teksto dalys iš jau pateiktų darbų.

Visi studentai privalo laikytis akademinio sąžiningumo principo. Plagijavimas laikomas vienu iš šurkščių sąžiningumo principų pažeidimu ir jo pripažinimas baigiamajame darbe užtraukia visą VU Studijų nuostatuose numatomą atsakomybę, t. y. plagijuoti ar kitu būdu akademinio sąžiningumo principą pažeidžiantys darbai nevertinami, o studentas šalinamas iš universiteto be teisės ginti darbą ateityje.

### 1.3. Bibliografinis literatūros aprašas

Literatūros sąrašas yra svarbi darbo dalis, parodanti studento gebėjimą ieškoti, atrinkti, analizuoti bei pritaikyti mokslinius šaltinius pagal savo darbo temą.

Literatūros sąrašas pateikiamas darbo pabaigoje atskirame puslapyje. Į šį sąrašą įtraukiami visi darbe paminėti (cituoti ir perpasakoti) šaltiniai: tiek tradiciniai (spausdinti), tiek ir elektroniniai. Sąrašas sudaromas pagal metodiniuose nurodymuose pateiktą citavimo kalbą, turinčią savas taisykles. Sudaryti literatūros sąrašą rekomenduotina pagal APA 6th ed. aprašo taisykles.

Priduodant galutinį darbo variantą, privalu patikrinti, ar visi URL nuveda į reikiamus išteklius. Jeigu pateiktas adresas pasikeitė ir nebenuveda į reikiamą išteklių, svarbu atnaujinti adresą į teisingą. Jeigu to padaryti nepavyksta, cituotą išteklių reikėtų pakeisti kitu arba jo iš viso atsisakyti. Negalima pašalinti URL ar viso bibliografinio aprašo, o citavimą tekste palikti. Tai akademinės etikos pažeidimas.

#### Literatūros sąrašo sudarymo taisyklės:

1. Visi tekste nurodyti literatūros šaltiniai, tiek cituoti, tiek perfrazuoti turi būti pateikiami literatūros sąrašė, taip pat kiekvienas literatūros sąrašė pateiktas šaltinis turi būti cituotas tekste.
2. Duomenys aprašui naudojami tie, kurie yra antraštiniame puslapyje, kituose pradiniuose lapuose, viršelyje, metrikeje bei visame leidinyje.
3. Literatūros sąrašas lygiuojamas pagal kairiąją parašę.
4. Literatūros sąrašė eilėtarpis – 1,5 pt.
5. Literatūros sąrašas numeruojamas ir pateikiamas abėcėlės tvarka pagal autoriaus pavardę arba pirmąją anraštės raidę.
6. Jeigu literatūros sąrašė aprašomas išteklius užima daugiau negu vieną eilutę, visos tolesnės eilutės atitraukiamos su kabančiąja įtrauka (1,27 cm).

7. Išteklių, kurių pavadinimai pateikiami anglų kalba, žodžių pirmosios raidės rašomos didžiosiomis raidėmis (išskyrus artikečius, prielinksnius, jungtukus ar bendraties dalelytes „to“).
8. Į literatūros sąrašą įtrauktų šaltinių autoriai yra pateikiami tik su pavarde ir vardo inicialu, visas vardas nerašomas. Jeigu autorius turi du ar daugiau vardų, tarp inicialų dedami taškai ir tarpai.
9. Šaltinių autorių eiliškumo tvarka negali būti sukeista. Ji nurodama taip, kaip pateikiama knygos antraštiniame lape ar žurnalo straipsnyje.
10. Jei rašant darbą naudojamas ne vienas to paties autoriaus leidinys, jie pateikiami pagal leidimo metus, pradedant seniausiais ir baigiant naujausiais.
11. Jei darbe cituojami keli to paties autoriaus darbai yra publikuoti tais pačiais metais, literatūros sąrašė cituotų leidinių aprašai pateikiami pagal abėcėlę, atsižvelgiant į antraštę, prie metų pridedamos raidės (a; b).
12. Literatūros sąrašė pateikiamuose ištekliuose (pvz., žurnalų tomai) numeriai pateikiami arabiškaisiais skaitmenimis (1; 2; 3 ir t. t.), nebent romėniškasis skaitmuo patenka į antraštę.
13. Jei cituojamame ištekliuje nėra nurodyta jo išleidimo data, tada datos vietoje laužtiniuose skliaustuose rašomas termino *no data* trumpinys [n. d.].
14. Jei cituojamame ištekliuje yra daugiau nei vienas leidimo miestas, nurodomas tik pirmasis.
15. Jeigu straipsnis ar knyga yra parašyta daugiau negu 7 autorių, literatūros sąrašė iš eilės vardijami pirmieji 6 autoriai. Po 6 autoriaus pavardės ir inicialų padedamas daugtaškis, tarp kurio taškų dedami tarpai (pvz., . . . ), tada rašoma paskutinio autoriaus pavardė ir inicialai. Cituojant tokį šaltinį visada nurodoma pirmojo autoriaus pavardė, toliau – sutrumpinimas et al., metai.
16. Kaip išteklių pateikiant interneto puslapį, jį būtina aprašyti pagal nurodytą aprašo pavyzdį. Griežtai draudžiama pateikti vien tik nuorodą į išteklių. Tokio tipo ištekliams metai nurodomi ne tada, kai išteklius buvo žiūrėtas, o ieškant © ženklo (dažniausiai būna psl. apačioje) arba žodžių „paskutinį kartą atnaujinta“, prie jo pateikti metai nurodomi ištekliams apraše.
17. Visų el. išteklių nuorodos pateikiamos neaktyvios, taip pat ir nepabrauktos. Jeigu nuoroda aktyvuojasi, ant jos užvedus pelytę reikėtų rinktis *Remove hyperlink* arba spausti Ctrl+A (pažymės visą tekstą), paskui – Ctrl+Shift+F9 (panaikins visas aktyvias nuorodas).
18. Kai norima pateikiamą URL adresą perkelti į naują eilutę, į jį terpti brūkšnio (-) ar brūkšnelio (-) nereikia. Geriau daryti paprastą lūžį (angl. *enter*) prieš kažkurį adrese esantį skyrybos ženklą (išskyrus http://). URL pabaigoje nedėti taško (.) kaip bibliografinio aprašo pabaigimo simbolio, nes tai sąlygos ištekliams pasiekimą.
19. Prie el. išteklių nepateikiama jo žiūrėjimo data, nebent tai būtų dažnai atsinaujinantys ištekliai (pvz., *Wikis*). Tada laužtiniuose skliaustuose [ ] aprašo pabaigoje po URL pateikiama [žiūrėta metai-mėnuo-diena].
20. Po nurodyto žodžio *doi* dedamas dvitaškis, po dvitaškio tarpas nededamas, tiesiog toliau rašomas priskirtas numeris.
21. Cituoti ir (arba) perfrazuoti šaltiniai, kurių autorius ir (arba) pavadinimas parašyti nelotyniškais rašmenimis (pvz., kirilica), pateikiami literatūros sąrašė pabaigoje, šaltiniai išdėstomi pagal juose vartojamos kalbos abėcėlę.
22. Jei cituojamas antrinis šaltinis (kai pirminis šaltinis nėra prieinamas), literatūros sąrašė nuoroda teikiama į antrinio šaltinio išteklių.

1 lentelėje pateikiami literatūros bibliografinio aprašo pavyzdžiai.

1 lentelė

## Literatūros bibliografinio aprašo pavyzdžiai

| Išteklių tipas  | Aprašo šablonas<br>(APA 6th ed)   | Aprašo pavyzdys<br>(APA 6th ed)  | Išteklių citavimas<br>tekste  |
|---|---|--|---|
| <b>Knyga:<br/>1 autorius</b>                            | Pavardė, V. (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.   | Kardelis, K. (2016). <i>Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis</i> (5-asis patais. ir papild. leid.). Vilnius: Mokslo enciklopedijų leidybos centras.   | <b>Visada:</b><br>Kardelis (2016)   |
| <b>Knyga:<br/>2 autoriai</b>                            | Pavardė, V. <sup>1</sup> , ir Pavardė, V. <sup>2</sup> (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.  | Arbnor, I., ir Bjerke, B. (2016). <i>Methodology for Creating Business Knowledge</i> (2nd ed.). Los Angeles: SAGE.   | <b>Visada:</b><br>Arbnor, ir Bjerke (2016)  |
| <b>Knyga:<br/>3–5 autoriai</b>                          | Pavardė, V. <sup>1</sup> , Pavardė, V. <sup>2</sup> , ir Pavardė, V. <sup>3</sup> . (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.   | Bitinas, B., Rupšienė, L., ir Žydžiūnaitė, V. (2008). <i>Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams</i> . Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.  | <b>Pirmą kartą:</b><br>Bitinas, Rupšienė, ir Žydžiūnaitė (2008)<br><b>Pakartotinai cituojant:</b><br>Bitinas et al. (2008)  |
| <b>Knyga:<br/>6 ir daugiau autorių</b>                  | Pavardė, V. <sup>1</sup> , Pavardė, V. <sup>2</sup> , Pavardė, V. <sup>3</sup> , Pavardė, V. <sup>4</sup> , Pavardė, V. <sup>5</sup> , . . . Paskutinio autoriaus Pavardė <sup>x</sup> , V. (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla. | Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., Štreimikienė, D., Bartkus, E. V., Grundey, D., Čiegis, R., . . . Tamulienė, V. (2011). <i>Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams</i> . Kaunas: VU KHF. | <b>Visada:</b><br>Jasinskas et al. (2011)   |
| <b>Knyga:<br/>autorius kolektyvas / organizacija</b>    | Kolektyvo / organizacijos pavadinimas (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.   | Project Management Institute (2013). <i>A Guide to the Project Management Body of Knowledge (PMBOK Guide)</i> (5th ed.). Newtown Square: Project Management Institute.   | <b>Pirmą kartą:</b><br>A Guide to the Project Management Body of Knowledge (2013)<br><b>Pakartotinai cituojant:</b><br>PMBOK Guide (2013)<br><i>Trumpiniai galimi, jeigu yra visuotinai pripažinti ir atpažįstami. Sugalvoti savus trumpinius draudžiama.</i> |
| <b>Knyga:<br/>vietoje autorius – redaktorius (-iai)</b> | Pavardė (-ės), V. (Ed(s)). (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla.  | Bellalah, M., Prigent, J., Sahut, J., ir Pariente, G. (Eds.). (2008). <i>Risk Management and Value: Valuation and Asset Pricing</i> . Singapore: World Scientific Publishing.  | <b>Visada:</b><br>Bellalah et al. (2008)  |
| <b>Knyga:<br/>be autoriaus</b>                          | <i>Knygos pavadinimas</i> (metai). Leidimo vieta: Leidykla.   | <i>Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai (TFAS)</i> (2007). Vilnius: Lietuvos Respublikos apskaitos institutas.  | <b>Visada:</b><br>Tarptautiniai finansinės atskaitomybės standartai (2007)  |

1 lentelės tęsinys

| Ištekliaus tipas                                  | Aprašo šablonas (APA 6th ed)  | Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)   | Ištekliaus citavimas tekste  |
|---|---|--|--|
| <b>Knyga: knygos dalis (skyrius / straipsnis)</b> | Pavardė, V. (metai). Knygos dalies antraštė. Iš Knygos aut. V. Pavardė (laida / redaktorius), <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (puslapių, iš kurių cituojama, apimtis (skyrius)). Leidimo vieta: Leidykla.  | Kamarauskienė, I. (2015). Pelno mokesčio elementai, mokesčio apskaičiavimas, mokėjimas ir planavimas. Iš R. Subačienė et al., <i>Apskaitos ir audito pagrindai: vadovėlis</i> (p. 252–277). Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.   | <b>Visada:</b><br>Kamarauskienė (2015)   |
| <b>El. knyga: be DOI</b>                          | Pavardė, V. (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Prieiga per <a href="https://el.knygos_adresas">https://el.knygos_adresas</a>  | Bianchi, R. J. (2010). <i>Sustainable Finance</i> . Prieiga per <a href="https://ebookcentral.proquest.com/lib/viluniv-ebooks/detail.action?doi=647713&amp;query=sustainable+finance">https://ebookcentral.proquest.com/lib/viluniv-ebooks/detail.action?doi=647713&amp;query=sustainable+finance</a>  | <b>Visada:</b><br>Bianchi (2010)   |
| <b>El. knyga: su DOI</b>                          | Pavardė, V. (metai). <i>Knygos antraštė: paantraštė</i> (laida). Leidimo vieta: Leidykla. doi:10.XXXX/XXX   | Startienė, G. (2016). <i>Tarptautiniai atsiskaitymai</i> (2-asis leid.). Kaunas: KTU leidykla „Technologija“. doi:10.5755/e01.9786090212219  | <b>Visada:</b><br>Startienė (2016)<br><i>DOI gali būti pateikiamas ir kaip http, kuris nuveda į žurnalo/straipsnio puslapį (pvz., <a href="http://doi.org/10xxx">http://doi.org/10xxx</a>), tada apraše nurodomas http doi. Papildomai žodžio doi rašyti nereikia.</i> |
| <b>Straipsnis: spausdintame žurnale</b>           | Pavardė, V. (metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai.   | Čiegis, R., ir Dilius, A. (2019). An Assessment of the Impact of Income Inequality on Economic Growth. <i>Transformations in Business &amp; Economics</i> , 18(2), 304–322.  | <b>Visada:</b><br>Čiegis, ir Dilius (2019)   |
| <b>Straipsnis: daugiau negu 7 autoriai</b>        | Pavardė, V. <sup>1</sup> , Pavardė, V. <sup>2</sup> , Pavardė, V. <sup>3</sup> , Pavardė, V. <sup>4</sup> , Pavardė, V. <sup>6</sup> , . . . Paskutinio autoriaus Pavardė <sup>x</sup> , V. (metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai. | Fecht, D., Fischer, P., Fortunato, L., Hoek, G., Hoogh, K., Marra, M., . . . Hansel, A. (2015). Associations between Air Pollution and Socioeconomic Characteristics, Ethnicity and Age Profile of Neighbourhoods in England and the Netherlands. <i>Environmental Pollution</i> , 198, 201–210. <a href="https://doi.org/10.1016/j.envpol.2014.12.014">https://doi.org/10.1016/j.envpol.2014.12.014</a> | <b>Visada:</b><br>Fecht et al. (2015)  |
| <b>Straipsnis iš žodyno / enciklopedijos</b>      | Pavardė, V. (metai). Straipsnio dalis iš žodyno / enciklopedijos. Iš Žodyno / enciklopedijos aut. V. Pavardė (laida / redaktorius), <i>Žodyno / enciklopedijos antraštė: paantraštė</i> (puslapių, iš kurių cituojama, apimtis (skyrius)). Leidimo vieta: Leidykla.                   | Parisi, F. (2013). X-inefficiencies. Iš F. Parisi, <i>The Language of Law and Economics: A Dictionary</i> (p. 322). Cambridge: Cambridge University Press. doi:10.1017/CBO9781139034043.026  | <b>Visada:</b><br>Parisi (2013)<br><i>Vadovautis tradicinių (spausdintų) knygų citavimo pavyzdžiais.</i>   |

1 lentelės tęsinys

| Išteklių tipas                  | Aprašo šablonas (APA 6th ed)  | Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)   | Išteklių citavimas tekste  |
|---------------------------------|---|--|--|
| <b>El. straipsnis: be DOI</b>   | Pavardė, V. (metai). Straipsnio antraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai. Prieiga per <a href="https://el.straipsnio_adresas">https://el.straipsnio_adresas</a> | Abdallah, A. E. K., ir Eljelly, A. M. A. (2014). Sustainability and Corporate Social Responsibility: Framework Development and Application. <i>Khartoum University Journal of Management Studies</i> , 8(1), p. 33–74. Prieiga per <a href="http://ejournals.uofk.edu/index.php/KUJMS/article/viewFile/588/590">http://ejournals.uofk.edu/index.php/KUJMS/article/viewFile/588/590</a> | <b>Visada:</b><br>Abdallah, ir Eljelly (2014)  |
| <b>El. straipsnis: su DOI</b>   | Pavardė, V. (Metai). Straipsnio antraštė: paantraštė. <i>Žurnalo antraštė, tomas</i> (Nr.), straipsnio puslapiai. doi:10.XXXX/XXX   | Nobili, A., ir Zollino, F. (2017) A Structural Model for the Housing and Credit Market in Italy. <i>Journal of Housing Economics</i> , 36, 73–87. <a href="https://doi.org/10.1016/j.jhe.2017.01.001">https://doi.org/10.1016/j.jhe.2017.01.001</a>  | <b>Visada:</b><br>Nobili, ir Zollino (2017)  |
| <b>Teisės aktai</b>             | Teisės akto pavadinimas. Priėmimo data (metai mėnuo diena). Nr. <i>Leidinys</i> , metai, Nr. Prieiga per <a href="https://teisės_akto_adresas">https://teisės_akto_adresas</a>              | Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas. 1999 m. gegužės 18 d. Nr. VIII-1185. <i>Valstybės žinios</i> , 1999, Nr. 50–1598. Prieiga per <a href="https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.551F0CDE5B64/ASjOmWJbNm">https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.551F0CDE5B64/ASjOmWJbNm</a>  | <b>Pirmą kartą:</b><br>Lietuvos Respublikos autorių teisių ir gretutinių teisių įstatymas (1999)<br><br><b>Pakartotinai cituojant:</b><br>Lietuvos Respublikos autorių teisių . . . įstatymas (1999) |
| <b>Konferencijos pranešimas</b> | Pavardė, V. (metai). Pranešimo antraštė: paantraštė. In V. Pavardė (Ed.), <i>Leidinio antraštė: paantraštė</i> (p. xx-xx). Leidimo vieta: Leidykla.   | Račickaite, R., ir Kazlas, M. (2016). Global Integration and it's Positive and Negative Influence on World Economy and Business Sector. In Ž. Golubevė (Ed.), <i>VU EF studentų mokslinės draugijos konferencijos straipsnių rinkinys</i> (p. 7–11). Vilnius: VUL.   | <b>Visada:</b><br>Račickaite, ir Kazlas (2016)   |
| <b>Disertacijos</b>             | Pavardė, V. (metai). <i>Disertacijos</i> (daktaro disertacija). Prieiga per duomenų bazės pavadinimas / <a href="https://disertacijos_adresas">https://disertacijos_adresas</a>             | Šikšnelytė, I. (2015). <i>Elektros energijos rinkos modelių darnumo vertinimas</i> (daktaro disertacija). Prieiga per eLABa.   | <i>Jeigu naudojama tradiciniu (spausdintiniu) būdu pasiekama disertacija, tada aprašoma taip pat, kaip knyga, paantraštėje nurodant, jog tai daktaro disertacija.</i>                                |

1 lentelės tęsinys

| Ištekliaus tipas             | Aprašo šablonas (APA 6th ed)   | Aprašo pavyzdys (APA 6th ed)   | Ištekliaus citavimas tekste                  |
|------------------------------|--|--|--|
| <b>Vaizdo ištekliai</b>      | Pavardė, V. (Producer), ir Pavardė, V. (Director). (Metai). <i>Vaizdo ištekliaus pavadinimas</i> [tipas]. Prieiga per <a href="https://garso/vaizdo_istekliaus_adresas">https://garso/vaizdo_istekliaus_adresas</a>    | Gallego, Ž. (Producer), ir Ulvydas, D. (Director). (2017). <i>Emilija iš Laisvės alėjos</i> [Kino filmas]. Prieiga per <a href="http://www.epasaka.lt/lt/home-cinema/movies/emilija">http://www.epasaka.lt/lt/home-cinema/movies/emilija</a> | <b>Visada:</b><br>Gallego, ir Ulvydas (2017) |
| <b>Garso ištekliai</b>       | Atlikėjo pavardė, V. / Pseudonimas (Metai). Dainos pavadinimas. On <i>Albumo pavadinimas</i> [tipas]. Leidimo vieta: Leidėjas.   | Winehouse, A. (2006). You Know I'm No Good. On <i>Back to Black</i> [CD]. United Kingdom: Parental Advisory.   | <b>Visada:</b><br>Winehouse (2006, track 2)  |
| <b>Interneto tinklalapis</b> | Internetinio tinklalapio pavadinimas / Pavardė, V. (metai). <i>Internetinio puslapio / dokumento pavadinimas</i> . Prieiga per <a href="http://www.internetinis_tinklapis.lt">http://www.internetinis_tinklapis.lt</a> | Eurostat Database (2018). <i>Economic globalisation indicators</i> . Prieiga per <a href="https://ec.europa.eu/eurostat/data/database">https://ec.europa.eu/eurostat/data/database</a> [žiūrėta 2020-01-28]                                  | <b>Visada:</b><br>Eurostat database (2018)   |

Šaltinis: sudaryta autorių pagal *Publication Manual of the American Psychological Association* (6th ed.). (2010). Washington, DC: American Psychological Association (6th ed.); *The University of Western Australia* (2017). APA Citation Style: APA Formats.



## 2. METODOLOGIJA

Šioje dalyje aprašomos pagrindinės sudedamosios darbo rašymo metodologijos dalys, pateikiamas tyrimų klasifikavimas, tyrimo proceso aprašymas, pagrindiniai tyrimo elementai ir metodai.

### 2.1. Tyrimas

„Metodologiją galima apibrėžti kaip teoriją, nagrinėjančią mokslinio pažinimo procesą (bendroji metodologija) ir jo principus (bendramokslinė metodologija) bei mokslinio tyrimo metodus ir techniką (mokslo krypties metodologija)“ (Kardelis, 2016, p. 91). Arbnoras, Bjerke (2016) skiria tris metodologinius požiūrius (analitinį, sisteminį ir veikėjų) ir juos apibrėžia kaip pačių bendriausių idėjų rinkinius apie tai, kas yra tikrovė, ką galima laikyti mokslu ir pan., būtinus metodams kurti, t. y. pagrindinėms žinių kūrimo taisyklėms apibrėžti. Taigi metodologija yra tai, kas užtikrina atliekamo tyrimo atitiktį moksliniam pažinimo procesui keliamiems reikalavimams, ir todėl gautus rezultatus galima laikyti moksliskai pagrįstais ir patikimais.

„Visiems studijų metu ruošiamiems savarankiškiems darbams yra keliami metodologiniai reikalavimai, t. y. ruošiamas darbas turi baigtis išvadamis ar rezultatais, tiesiogiai kylančiais iš analizės proceso. Išvadų ir rezultatų pagrįstumas neturi kelti abejonių, t. y. turi atitikti pagrindinius mokslinio pažinimo principus. Mokslinio pažinimo principų laikymasis užtikrinamas taisyklingai atliekant tyrimo procesą. Magistro baigiamojo darbo rengimas reikalauja atlikti tyrimą.“ (Jasinskas et al., 2011, p. 16).

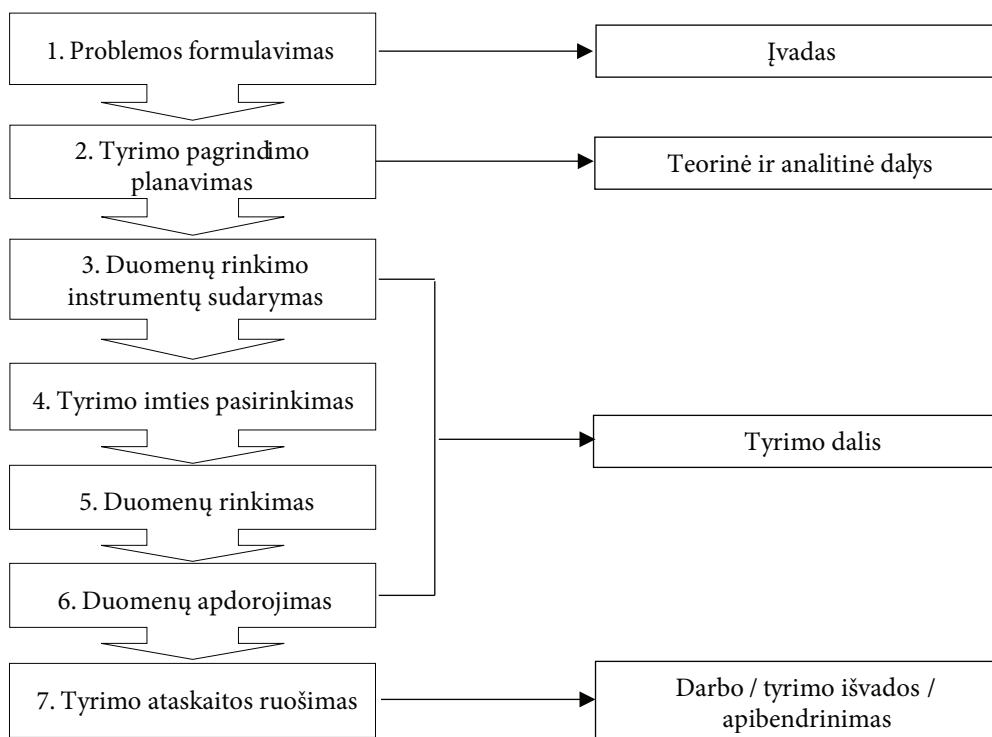
„Tyrimas – tai informacijos rinkimo, analizės ir interpretavimo procesas siekiant atsakyti į iškeltus klausimus“ (Tamaševičius, 2015, p. 9). Tyrimas pradedamas nuo tyrėjo apsisprendimo, kokią problemą siekia išnagrinėti, į kokį klausimą siekia gauti atsakymą, ir baigiamas atsakymo į šį klausimą pateikimu. Visada, kai susiduriama su neaiškia situacija ir ieškoma jos sprendimo, sąmoningai ar nesąmoningai atliekamas tyrimas.

Kumaras (2011, p. 28) pateikia šiuos tyrimo bruožus:

- „kontrolė – tyrimas turi būti kontroliuojamas, pašaliniai veiksniai turi būti pašalinti arba įvertinti;
- griežtumas – būtina laikytis tyrimo procedūrų;
- sistemiškumas – veiksmai ir etapai turi atitikti nustatytą tvarką;
- patikimumas – išvados teisingos ir gali būti patikrintos;
- empiriškumas – išvados gaunamos iš realaus gyvenimo veiksnių ir stebėjimo;
- kritiškumas – kritiškas pasirinktų procedūrų ir metodų vertinimas.“

### 2.2. Tyrimo procesas ir tyrimo proceso elementai

Tyrimo procesą galima suskirstyti į septynis etapus, susijusius su magistro darbo struktūra (žr. 1 pav.). Kiekvienas jų reikalauja tam tikrų apsisprendimų, reikšmingų tolesniam tyrimui.



Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinską et al. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*, p. 17.

**1 pav. Tyrimo proceso sąsaja su magistro darbo struktūra**

Atliekant tyrimą susiduriama su svarbiais pasirinkimais, kuriuos galima pavadinti tyrimo elementais (žr. 2 lentelę).

2 lentelė

**Tyrimo proceso etapai ir jo elementai**

| Eil. nr. | Tyrimo proceso etapas   | Tyrimo proceso etapo elementai   |
|----------|---|--|
| 1.       | <b>Problemos formulavimas.</b> Tai klausimo, į kurį atliekant tyrimą bus ieškoma atsakymo, iškėlimas. Tai pats svarbiausias etapas. Nuo jo priklauso visa tolesnė tyrimo eiga. Magistro darbuose šiam etapui priskirtinas įvado rengimas. | <b>1. Temos pasirinkimas.</b> Nuo tinkamo temos parinkimo priklauso būsimąjo darbo vertė. Temą gali pasiūlyti vadovas, tačiau studentas turėtų būti savarankiškas ir kūrybiškai vadovautis kitų patarimais. Pradžioje formuluojamas preliminarus temos pavadinimas, nes dirbant jis gali keistis.<br>Daugelyje akademinėse aplinkose ši užduotis yra supaprastinama dirbant su dėstytoju ar darbo vadovu, kuriam žinoma analizuojamoji studijų sritis, ir jis gali apibrėžti vieną ar kelis tirtinus klausimus. Taip pat, jei mokymo įstaigoje atliekami kelių krypčių tyrimai ir jei jie studentą domina, galima sėkmingai ir daug greičiau bei aiškiau pasirinkti temą. Dar vienas kelias temai pasirinkti gali būti studento asmeninė ankstesnių metų patirtis, pavyzdžiui, parašyti referatai, kursiniai darbai, diplominiai darbai, paskatinę domėtis būtent ta ar kita sritimi. Idėjos temai gali kilti klausiant dėstomų dalykų, dalyvaujant diskusijose, klausiant konferencijų pranešimų, skaitant mokslinius straipsnius ir pan. Kilus idėjai, nereikia jos pamiršti, o rekomenduotina užsirašyti, kad vėliau ją būtų galima plėtoti toliau. Matant rašytinį variantą, daug lengviau kelti naują idėją ar net pamatyti jau seniai iškilusią, bet jau pamirštą idėją. Tai gali būti tikras atradimas! |

2 lentelės tęsinys

| Eil. nr. | Tyrimo proceso etapas | Tyrimo proceso etapo elementai   |
|----------|-----------------------|--|
|          |                       | <p>Rekomendacijos:</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• Tema turi būti aktuali, t. y. svarbi mokslo krypties teorijai ir praktikai.</li> <li>• Tema turi būti susijusi su mokslo krypties teorija ir praktika, tarp kurių išlaikomas glaudus ryšys.</li> <li>• Tema turi būti įdomi pačiam tyrėjui. Reikia atkreipti dėmesį į savo polinkius, gabumus, įvertinti motyvacijos lygį ir teorinį pasirengimą. Patartina ieškoti temos sau artimoje aplinkoje – universitete, institute ir pan.</li> <li>• Reikia atsižvelgti į temos realizavimo galimybes, t. y. ar bus galima pritaikyti tinkamus metodus, ar turimos materialinės sąlygos leis išspręsti tyrimo uždavinius, ar bus galima rasti literatūros. Čia gali padėti knygos, moksliniai straipsniai.</li> <li>• Reikia nustatyti griežtas tyrimo ribas ir jas tinkamai suformuluoti. Geriausia apsiriboti viena problema ar problemos dalimi. Pasirinkus plačią temą, tyrimai dažnai yra paviršutiniški. Taip pat reikėtų vengti ambicingų ir provokuojamų temų.</li> <li>• Jei studentui sunku apsispręsti, kokią galutinę kryptį įgis tyrimas, rekomenduotina parašyti vieno puslapio reziumė, kurią būtų galima pateikti potencialiems darbo vadovams. Tai duotų ir studentui, ir vadovams pagrindą, pradinį tašką diskusijai. Studentas iš anksto gali nuspręsti, kodėl jis prašo šių išskirtinių žmonių būti vadovu. Tai yra būdas papildyti studento silpnąsias sritis kažkuo, kas gali konstruktyviai padėti. Galiausiai rekomenduotina pasidalyti su jais savo mintimis apie temą, paaiškinti, kodėl taip domina ši sritis, kodėl ji svarbi. Jei galima tai atrasti šiuose svarstymuose, rekomenduotina savo nuomonę išdėstyti raštu (Fitzpatrick, Secrist, ir Wright, 1998).</li> <li>• Galiausiai studentui reikia išsirinkti temą, kuri leistų suteikti originalių idėjų tiriamajai sričiai ir leistų parodyti jo savarankiškumą temos ir metodo atžvilgiu. Kitaip sakant, tema privalo būti verta tęsinio.</li> </ul> <p><b>2. Darbo pavadinimo formulavimas.</b> Darbo pavadinimas turi atspindėti darbo tikslą. Temos pavadinimas turi būti aiškus ir nedviprasmiškas. Pavadinimo žodžiai turėtų aiškiai atspindėti studento pasiūlymo esmę. Pagrindiniai žodžiai turėtų būti pavadinimo pradžioje, paskui pateikiami ne tokie svarbūs žodžiai. Reikėtų stengtis pavadinimą sudaryti iš vieno sakinio. Pagal gerai suformuluotą pavadinimą skaitytojas lengvai atsirenka, kokią problemą autorius analizuoja. Pavadinimas taip pat gali informuoti apie autoriaus metodologines nuostatas ir tyrimo rezultatų pobūdį.</p> <p>Pasirenkant pavadinimą reikia vengti žodžių, kuriuos kiekvienas skaitytojas gali suvokti savaip, pvz.: „analizė“, „tyrimas“, „problemos“, nes visi paminėti aspektai darbe ir taip bus atliekami – bus analizuojama literatūra, nustatoma tyrimo problema, atliekamas empirinis tyrimas. Pavadinimą „Įmonių socialinės atsakomybės atskleidimo analizė“ vieni gali suvokti kaip socialinės atsakomybės atskleidimui darančių veiksmų tyrimą, kiti – kaip informacijos apie socialinę atsakomybę kiekio ir kokybės tyrimą, tretį – kaip šios informacijos atskleidimo atitikties realybei įmonėje tyrimą. Šiuo atveju daug geriau pasirinkti pavadinimą, nurodantį, koks bus socialinės atsakomybės atskleidimo analizės tikslas.</p> |

2 lentelės tęsinys

| Eil. nr. | Tyrimo proceso etapas | Tyrimo proceso etapo elementai  |
|----------|-----------------------|---|
|          |                       | <p>Pavyzdžiui, „Įmonių socialinės atsakomybės atskleidimo veiksniai“ arba „Įmonių socialinės atsakomybės atskleidimo modelis Lietuvos bankuose“. Bakaluro darbo pavadinime gali būti minima įmonė, o magistro darbo pavadinime konkrečių įmonių ar organizacijų minėti nerekomenduojama, nes magistro darbo išvados privalo būti bendresnio mokslinio pobūdžio.</p> <p><b>3. Temos aktualumo paaiškinimas.</b> Temos aktualumas grindžiamas visuomenine jos analizės svarba. Pavyzdžiui, tema „Europos centrinio banko kiekybinio skatinimo poveikio ekonomikai vertinimas“ yra aktuali, nes &lt;...&gt; yra svarbu išsiaiškinti šios nekonvencinės monetarinės politikos priemonės efektyvumą ir poveikį ekonomikai (Lauciūtė, 2018).</p> <p>Naujumas gali būti suprantamas kaip analizei pasirinktas mažiau nagrinėtas klausimas ar problema, naujas požiūris į esamą problemą, naujo tyrimo metodo pritaikymas, dėl kurio gaunama informacija papildo esamas žinias.</p> <p><b>4. Problemos ištyrimo lygio pateikimas.</b> Trumpai apžvelgiama, kokiais aspektais yra išnagrinėta problema, kokie tyrimai atlikti ir kas tyrė. Taip atskleidžiama, kiek problema ištirta išsamiai, kas jau tirta ir ką dar siektina ištirti.</p> <p><b>5. Mokslinės problemos esmės formulavimas.</b> Problemos esmė išplaukia iš darbo aktualumo ir problemos ištyrimo lygio. Ji parodo, į kokį klausimą rašant darbą ir atliekant tyrimą bus atsakinėjama.</p> <p><b>6. Darbo objekto, tikslo ir uždavinių formulavimas.</b> Darbo objektas – tai, kas bus stebėjimo, analizės vienetas: individai, grupės, organizacijos ar visuomenės gyvenimo produktai, pavyzdžiui, knygos. Objektas taip pat gali būti tam tikra sąveikos tarp žmonių išraiška. Darbo objektas parodo, į kokį klausimą (klausimus) norima atsakyti, kokią problemą išspręsti.</p> <p><i>Darbo tikslas</i> turi atspindėti temos pavadinimą. Turi atspindėti darbo objektas – t. y. tai, kas bus tiriama. Pavyzdžiui, <i>objektas</i> – kiekybinio skatinimo poveikis euro zonos ekonomikai, <i>tikslas</i> – įvertinti kiekybinio skatinimo poveikį euro zonos ekonomikai. Taip pat formuluojant tikslą patartina nevartoti žodžių, kuriuos kiekvienas skaitytojas gali suprasti skirtingai: „išanalizuoti“, „pateikti“. Analizė, tyrimas, pateikimas – tai tikslų pasiekimo priemonė. Jie negali būti tikslas savaime. Formuluojant darbo tikslą ir uždavinius, patartina vartoti normatyvinius (nurodančius) veiksmožodžius, pvz.: „išskirti“, „nustatyti“, „apibrėžti“, „įvertinti“, „pagrįsti“.</p> <p>Suformulavus darbo tikslą, pateikiami <i>uždaviniai</i>, kurių paskirtis – tiksliau ir išsamiau paaiškinti, kokie aspektai bus nagrinėjami, t. y. kokią informaciją reikia surinkti, kad būtų išspręsta problema, pagrįstas išskeltas tikslas.</p> |

2 lentelės tęsinys

| Eil. nr. | Tyrimo proceso etapas  | Tyrimo proceso etapo elementai   |
|----------|--|--|
| 2.       | <p><b>Tyrimo pagrindimo planavimas.</b> Šiame etape būtina apibrėžti, kaip bus rastas atsakymas į šį klausimą. Magistro darbuose šiam etapui priskirtinas teorinės ir analitinės dalių rengimas. Šiose dalyse turi būti pateikti teoriniai ir analitiniai atsakymai į suformuluotą klausimą. Tolesniuose etapuose, remiantis šiais atsakymais, turi būti surinkta ir apdorota informacija, kuri ir turėtų būti pagrindas tyrimo rezultatams gauti.</p> | <p><b>1. Literatūros apžvalga.</b> Literatūros šaltiniai analizuojami viso mokslinio tyrimo metu. Analizė dažnai prasideda dar prieš temos pasirinkimą. Literatūros apžvalgos tikslai: surinkti naujausią informaciją (tiek teorinę, tiek empirinę) apie dominantį klausimą; susipažinti su kitų šalių informacijos šaltiniais; remiantis literatūros duomenimis, koreguoti tyrimą; rasti informacijos, prieštaraujančios laukiamam rezultatui; savo analizės rezultatus palyginti su informacijos šaltiniuose rastais duomenimis. Literatūros apžvalga gali būti atlikta 3 būdais (Kardelis, 2016):</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>• referatyviai – išnagrinėti, ką ta tema rašo kiti mokslininkai, išryškinti nuomonių įvairovę, kuriais aspektais nuomonė bendra, o kuriais – skiriasi. Galima net suskirstyti autorius į tam tikras grupes: pagal nuomonę, pagal metus, pagal jų priklausomybę tam tikram požiūriui, teorijai ir pan. Tai vienas iš paprastesnių literatūros apžvalgos būdų. Tokio pobūdžio apžvalga yra reikalinga tam, kad būtų galima suprasti tyrėjo poziciją kitų autorių ir analizuojamojo klausimo atžvilgiu;</li> <li>• chronologiškai – šis variantas tinka istorinei analizei atlikti, t. y. norint problemą analizuoti istoriniu aspektu. Tada įvairių autorių nuomonės ir teiginiai išdėstomi chronologine tvarka: nuo senesnių šaltinių iki naujausių;</li> <li>• problemiška – analizuojant literatūrą ieškoma trūkumų, spragų, neatitikimų, nuomonių skirtumų. Tada autorius, rašydamas literatūros apžvalgą, pateikia savo nuomonę, požiūrį ir nurodo tolesnes problemos plėtros perspektyvas. Tai padaryti gana sudėtinga – reikia labai įsigilinti į tą sritį, išsamiai susipažinti su problema.</li> </ul> <p><b>2. Sąvokų apibrėžimas.</b> Darbinių apibrėžimų pateikimas ir numatymas, su kokiomis sąvokomis bus dirbama atliekant tyrimą. Tuos pačius žodžius ir kategorijas vartoja skirtingi autoriai ar teorijos, dažnai teikdamos joms skirtingą prasmę. Pavyzdžiui, terminą „efektyvumas“ vieni gali suprasti kaip kaštų ir pajamų santykį (finansų moksle), kaip trokštamų tikslų pasiekimą (strateginio valdymo moksle) arba kaip vartotojo poreikių patenkinimą (marketingo moksle). Darbinių apibrėžimų paskirtis – įvardyti, ką autorius turi mintyse, vartodamas vieną ar kitą kategoriją ar terminą.</p> |
| 3.       | <p><b>Duomenų rinkimo instrumentai.</b> Šiame etape būtina sudaryti duomenų rinkimo priemones (žr. 2.3 skyrių).</p>  | <p><b>Tyrimo tikslo ir uždavinių pateikimas ir tyrimo metodo pasirinkimas.</b> Pagal teorinės ir analitinės dalių analizės rezultatus suformuojamas tyrimo tikslas (kaip viso darbo tikslo, pateikto įvade, dalis ar siauresnis variantas, t. y. šie tikslai paprastai formuluojami piramidės principu – žemesnio lygio tikslai turi aiškiai ir logiškai sietis su svarbiausiu darbo tikslu ir padėti nuosekliai atsakyti į svarbiausią tyrimo klausimą), taip pat tyrimo tikslui pasiekti pateikiami tyrimo uždaviniai. Pagal tyrimo pobūdį (kiekybinis ar kokybinis) atsirenkami tyrimo metodai. Nurodomas metodo pavadinimas ir akcentuojama, kaip ir kokie buvo analizuojami duomenys, t. y. kokie metodai buvo taikyti, pagrindžiamas jų pasirinkimas. Svarbu yra metodo patikimumas, ar jis išreiškia tai, ką norima nustatyti (pvz., anketinėje apklausoje svarbu įsitikinti, ar respondentas sako tiesą. Tam anketoje tas pats klausimas gali būti pateikiamas darbo skirtingose vietose arba kiek pakeistas). Taip pat nurodomos, kokios hipotezės iškeltos, kokie autoriai savo tyrimuose taikė pasirinktus tyrimo metodus.</p> <p>Išsamiau apie tyrimo metodus žr. 2.3 sk.</p>  |

2 lentelės tęsinys

| Eil. nr. | Tyrimo proceso etapas  | Tyrimo proceso etapo elementai  |
|----------|--|---|
| 4.       | <b>Tyrimo imtis.</b> Sudarius reikiamas priemones, būtina pasirinkti tuos subjektus ir objektus, kurių duomenys bus naudojami tyrime. Taigi būtina apsibrėžti <b>tyrimo imtį</b> . | <b>Tyrimo vienetų atranka.</b> Paaiškinama, kaip buvo atrinkti tyrinėjami objektai. Naudojant statistinius reprezentatyvumo kriterijus, pagrindžiama tyrimo imtis. Kiekybinio tyrimo atveju respondentai turi būti atrinkti atsitiktinės, neatsitiktinės ar mišrios atrankos metodu, t. y. pagal imties formulę apskaičiuojant imtį. Kokybinio tyrimo atveju informantai atrinkami kriterinės atrankos, „sniego gniūžtės“ ar kt. metodais.  |
| 5.       | Turint tyrimo imtį ir apsisprendus dėl respondentų / informantų ar tyrimo objektų skaičiaus, prasidea <b>duomenų rinkimas</b> . Surinkti duomenys yra apdorojami.                  | <b>Duomenų rinkimas.</b> Jis vykdomas taikant įvairius metodus: statistinių bazių ir dokumentų analizę, atliekant interviu, stebint procesus, pildant klausimynus ir t. t.  |
| 6.       | Surinkus duomenis pereinama prie <b>duomenų apdorojimo</b> .   | <b>Duomenų apdorojimas (suvedimas ir analizė).</b> Jis priklauso nuo informacijos tipo ir naudojamų duomenų apdorojimo priemonių. Čia taikomi kokybiniai duomenų apdorojimo metodai kokybinei informacijai apdoroti: analizė, sintezė, sisteminimas, klasifikavimas, turinio analizė, ir statistiniai metodai kiekybinei informacijai apdoroti: aprašomoji statistika, regresinė analizė, koreliacinė analizė.  |
| 7.       | <b>Tyrimo ataskaita.</b> Ji turi atitikti tyrimo procesui keliamus reikalavimus.   | <b>Išvadų ir pasiūlymų teikimas.</b> Išvadose turi atsispindėti gauti rezultatai, atsakymai į iškeltus uždavinius. Pagrindinis reikalavimas išvadoms formuluoti yra jų pagrįstumas: išvada turi išplaukti iš atliktos teorinės ir analitinės analizės ir tyrimo, ji turi būti pagrįsta faktais, o ne autoriaus spėlionėmis. Kiekviena išvada turi būti konkreti, konstatuojamojo pobūdžio, nekartojanti jau žinomų tiesų. Suformulavus išvadas, galima pateikti ir pasiūlymus. Pasiūlymai taip pat turi būti išvardiniai, t. y. trumpi, aiškūs. Pasiūlyme gali būti nurodyta praktinė rekomendacija, kaip toliau plėtoti darbo temą, kokios gali būti tiriamojo objekto perspektyvos pritaikius vieną ar kitą metodą, kuris nebuvo pritaikytas darbe, ir pan. |

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Jasinskas et al. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*; Tamaševičius (2015). *Tyrimų metodai*.

### 2.3. Tyrimo metodai

„Tyrimo metodas – tai praktinių ir pažintinių rezultatų gavimo būdas taikant įvairias priemones.“ (Kardelis, 2016, p. 96). Anot, Kardelio (2016), tai procedūra, susidedanti iš nuosekliai pasikartojančių operacijų, kurių taikymas kiekvienu konkrečiu atveju leidžia pasiekti rezultatų. Pastebėtina, kad kiekvienas tyrimo metodas turi turėti teorinį pagrindą – turi remtis objektyviais dėsningumais ir būti mokslškai pagrįstas.

Kiekybinio tyrimo atveju yra keliamos hipotezės. „Hipotezė – tai mokslinio pažinimo forma, išreiškianti mokslškai pagrįstą, tačiau dar nepatvirtintą ir nepatvirtintą naujų dėsnių, priežastinių ryšių, objektų bei jų struktūrų bei savybių numatymą. Hipotezė – tarsi priemonė, rodanti moksliniam tyrimui kryptį. Ji taip pat padeda pasirinkti tyrimo objektą bei informacijos gavimo būdą – tyrimo metodą.“ (Jasinskas et al., 2011, p. 22).

Yra skiriami kokybiniai ir kiekybiniai tyrimo metodai (3 lentelė).

3 lentelė

**Kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimo ir apdorojimo metodai ir tyrimo imties nustatymo būdai**

| Tyrimo metodas    | Duomenų rinkimo metodai  | Duomenų apdorojimo metodai   | Tyrimo imties nustatymo būdai  |
|-------------------|--|--|--|
| <b>Kiekybinis</b> | <i>Anketinė apklausa</i> – pirminės informacijos rinkimo metodas, pagrįstas netiesiogine (anketavimu) tyrėjo ir respondento sąveika.   | <i>Aprašomoji statistika</i> – tai dažnių pasiskirstymas, vidurkiai, moda, mediana, maksimumas, minimumas, skirtumas, percentiliai, grafiniai duomenų vaizdavimo būdai.<br><i>Statistinio reikšmingumo testai</i> – tai $\chi^2$ , ženklų kriterijus, <i>t</i> kriterijus, dispersinė analizė.<br><i>Koreliacinė analizė</i> – įvertina statistinę sąsają (ryšį) tarp dviejų kintamųjų, t. y. parodo ryšio kryptį – vieno kintamojo reikšmei didėjant, kito kintamojo reikšmė gali didėti arba mažėti.<br><i>Regresinė analizė</i> – parodo ir įvertina vieno ar daugiau veiksnių priežastinę įtaką nagrinėjamam reiškiniui (skiriamas priklausomas kintamasis ir nepriklausomi kintamieji).   | $n = \frac{1}{\Delta^2 + \frac{1}{N}}$ čia<br><i>n</i> – imties dydis;<br>$\Delta$ – paklaidos dydis (dažniausiai yra 5 proc.);<br><i>N</i> – generalinės visumos dydis.   |
| <b>Kokybinis</b>  | <i>Interviu</i> – pirminės informacijos rinkimo metodas, pagrįstas tiesiogine (akis į akį), tyrėjo ir informanto sąveika.<br><i>Stebėjimas</i> – kokybinės informacijos rinkimas ir jos interpretavimas tiesiogiai dalyvaujant stebint reiškinį / procesą / situaciją arba būnant išoriniu šių procesų stebėtoju.<br><i>Atvejo analizė</i> – detalios informacijos apie tyrimo atstovą arba nedidelę atstovų grupę, aprašant kiekvieną iš jų, rinkimas ir pateikimas.<br>Dėmesys sutelkiamas į atskirą objektą ar jų grupę ir išvados daromos tik apie šį objektą ar grupę ir tik tuo kontekstu, kuriame buvo tyrimo objektai. | <i>Analizė</i> – mokslinis metodas, pagrįstas visumos suskaidymu į dalis.<br><i>Sintezė</i> – įvairių elementų, objekto dalių jungimas į visumą.<br><i>Abstrachavimas</i> – pažinimo procesas, atitrūkimas nuo neesminių nagrinėjamo reiškinio ypatybių, siekiant susikoncentruoti ties pagrindiniais, esminiais jo bruožais, atskleisti jų esmę.<br><i>Klasifikavimas</i> – tai daiktų, reiškinų ar sąvokų skirstymas klasėmis, skyriais, grupėmis pagal jų bendrus požymius.<br><i>Sisteminiimas</i> – sutvarkymas į sistemą, išdėstymas tam tikra tvarka, tam tikros eilės, nuoseklumo nustatymas.<br><i>Turinio analizė</i> – tam tikrų prasminių vienetų dokumento tekste išskyrimas. Suskaičiuoti jų vartojimo dažnį, tirti įvairių teksto elementų ryšius tiek vieno su kitu, tiek su visa informacijos apimtimi. | <i>Patogioji atranka</i> . Imtis sudaroma iš lengviausiai tyrėjui prieinamų vienetų. Taupo laiką, pinigus, mažiau reikia pastangų. Mažiausiai pagrįstas, patikimas, imties vienetai gali būti neinformatyvūs.<br><i>„Sniego gniūžtės“ atranka</i> . Imties vienetai tyrimui atrenkami iš žmonių, kurie pažįsta kitų žmonių, žinančių informatyvių atvejų, kuriuos verta įtraukti į tyrimą.<br><i>Kriterinė atranka</i> . Imties vienetai atrenkami pagal tam tikrą tyrėjų nustatytą kriterijų (-us).<br><i>Ekstremaliųjų atvejų atranka</i> . Kai imties vienetai pasirenkami išskirtiniai atvejai (išskirtinė sėkmė, didelė nesėkmė ir pan.). |

Šaltinis: sudaryta autorių pagal Kumar (2011). *Research Methodology: a Step-by-Step Guide for Beginners*, p. 132–155; Butkevičienė, ir Vaicekauskaitė (2019). *Antrinė kiekybinių duomenų analizė. Mokymo kurso medžiaga*; Tamaševičius (2015). *Tyrimų metodai*; Bitinas, Rupšienė, ir Žydžiūnaitė (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*.

Magistro baigiamajame darbe galima atlikti tiek kokybinį tyrimą, tiek kiekybinį tyrimą arba derinti kiekybinį ir kokybinį tyrimus (t.y. vienas tyrimas būtų pagrindinis, o kitas tyrimas papildantis pagrindinį tyrimą). Svarbiausia, kad pasirinkti tyrimo metodai leistų kuo geriau pasiekti pasirinktus tyrimo tikslą ir uždavinius.

## 3. MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO RENGIMAS IR GYNIMAS

Šioje dalyje aprašoma baigiamojo magistro darbo rengimo, pateikimo ir gynimo tvarka.

### 3.1. Darbo rengimas

Pradėti rašyti magistro baigiamąjį darbą reikia pasirenkant aktualią tiek moksliniu, tiek praktiniu požiūriu temą bei atlikti mokslinės literatūros šia tema analizę. Išstudijavus mokslo ir informacijos šaltinius, turi būti suformuluota darbo tema, apibūdintas temos aktualumas, problemos ištyrimo lygis ir apibrėžta problemos esmė, suformuluotas darbo objektas, darbo tikslas ir darbo uždaviniai, numatyta tyrimui reikalinga medžiaga, informacijos rinkimo ir apdorojimo metodai, darbo struktūra, darbo teorinė ir praktinė reikšmė.

Baigiamųjų darbų tematikas (kryptis) siūlo potencialūs darbų vadovai, tačiau studentas pats renkasi ir konsultuodamasis su vadovu formuluoja baigiamojo darbo temą.

Darbo vadovo vaidmuo visame baigiamojo darbo rašymo procese yra patariamasis. Jis konsultuoja studentą įvairiais su baigiamuoju darbu susijusiais metodiniais ir dalykiniais klausimais. Rašydamas magistro baigiamąjį darbą, studentas privalo reguliariai konsultuotis (3–5 kartus per semestrą) su darbo vadovu gyvai arba, jei vadovas sutinka, elektroninėje erdvėje. Konsultacijų tikslas – aptarti profesinių žinių, teorijų, modelių, metodų, empirinės analizės taikymo aspektus konkrečiame darbe. Per konsultacijas su darbo vadovu studentas privalo informuoti apie darbo rašymo eigą ir iškilusias problemas ir pateikti darbo tekstą atskiromis dalimis, skyriais ir (ar) poskyriais.

Suderinta su vadovu preliminarai darbo tema tvirtinama Studijų programos komitete 2-ojo semestro pradžioje.

Magistro darbas rašomas nuosekliai du semestrus iš eilės (2–3 studijų semestrus) su darbo vadovu formuluojant konkrečias mokslinio tiriamojo darbo užduotis.

2-ajame studijų semestru, klausydami dalyką „Mokslo tiriamasis darbas“, studentai pateikia temą, atlieka mokslinės literatūros pasirinkta tema (ne mažiau kaip 30 teorinių ir analitinių šaltinių, iš kurių bent pusė anglų kalba) analizę, parengia darbo turinį, įvadą (temos aktualumą, problemos ištyrimo lygį, problemos esmę, darbo objektą, darbo tikslą, darbo uždavinius, darbo teorinę reikšmę). Konsultuodamiesi su darbo vadovu, studentai rašo teorinę ir analitinę darbo dalis. Parengtą magistro darbo ataskaitą studentai sesijos metu gina dalyvaujant komisijai. Atlikto darbo vertinimas sudaro 70 proc. šio dalyko vertinimo.

3-ajame studijų semestru visas studento studijų laikas skirtas tik baigiamajam darbui rengti: tyrimui atlikti, darbui rašyti ir jam pateikti ir ginti.

Baigiamųjų darbų galutinės temos tvirtinamos Studijų programos komiteto posėdyje ne vėliau kaip iki lapkričio 15 d.

Studentui ginti baigiamąjį darbą leidžiama įvykdžius visus šiuos reikalavimus:

- įvykdžius visą studijų programą. Ar jis šią programą įvykdė, nustato Vilniaus universiteto Kauno fakulteto akademinis reikalavimų prodekanas;
- naudojantis suteikta prieiga, įkėlus darbo elektroninį dokumentą ir jo metaduomenis į eLABa sistemą, kur jie bus saugomi ir vėliau viešinti. Neįkelto į sistemą darbo vadovas nevertina;
- pasirašius garantiją, tuo patvirtinant, kad darbas yra parengtas savarankiškai, sąžiningai ir laikantis šių metodinių reikalavimų;



- institutui pateikus tinkamai parengtą atspausdintą darbą ne vėliau kaip prieš 14 kalendorinių dienų iki baigiamųjų darbų gynimo pradžios. Pateikiami 2 baigiamojo darbo egzemplioriai kartu su garantija:
  - 1) vienas egzempliorius turi būti įrištas kietu viršeliu, jo paskutiniame lape įklijuotas A5 formato vokas, skirtas vadovo atsiliepimui, recenzijai ir garantijai;
  - 2) kitas egzempliorius įrišamas spirale.

Baigiamasis darbas gali būti ginamas tik darbo vadovui nusprendus, kad darbas yra gintinas. Darbo vadovas, prieš priimdamas sprendimą leisti arba neleisti ginti baigiamąjį darbą, susipažįsta su darbo kompiuterinės patikros ataskaita eLABa sistemoje ir kitomis įmanomomis priemonėmis patikrina darbo savarankiškumo laipsnį. Leisdamas ar neleiddamas studentui ginti darbo, vadovas turi įvertinti plagijavimo apimtį, galimą duomenų klastojimą, darbo pirkimo galimybes ir pan. Darbo vadovas leidimą arba neleidimą ginti darbą įrašo vadovo atsiliepime ir patvirtina parašu ne vėliau kaip prieš 5 darbo dienas iki baigiamųjų darbų gynimo pradžios. Dažniausiai vadovai neleidžia darbo ginti tuomet, kai

- darbe nesilaikoma metodinių nurodymų tiek darbo apiforminimo srityje (pvz.: darbo apimtis neatitinka reikalavimų, taikytas per didelis šriftas, eilėtarptai, kurie dirbtinai padidina darbo apimtį, tekste daugybė gramatinių ir stiliumo klaidų ir pan.), tiek darbo turinio srityje (pvz.: darbas yra aprašomojo pobūdžio, t. y. nėra studento atliktos analizės, tyrimų, turinys neatitinka darbo pavadinimo, nepasiektas užsibrėžtas tikslas ir pagrindiniai uždaviniai ir pan.),
- studentas darbą parašo nesikonsultavęs su vadovu,
- darbas pristatytas pavėluotai,
- nepakankamai išnagrinėta literatūros šaltinių, kyla pagrįstų įtarimų, kad darbas parašytas nesavarankiškai, darbe yra esminių plagijavimo elementų.

Darbo vadovui neleidus ginti baigiamojo darbo, Studijų skyriaus administratorius informuoja studentą sistemoje nurodytu elektroninio pašto adresu ne vėliau nei likus 4 darbo dienoms iki gynimų pradžios.

Jeigu baigiamojo darbo vadovas nusprendžia, kad darbas parengtas netinkamai ir negali būti ginamas, studentas turi teisę kreiptis į komisiją su prašymu leisti ginti darbą. Prašymą ir baigiamąjį darbą studentas turi įteikti komisijos pirmininkui ne vėliau kaip per 2 darbo dienas nuo darbo vadovo sprendimo neleisti darbo ginti pateikimo studentui. Apsvarsčiusi studento motyvus, komisija nusprendžia, ar leisti studentui ginti darbą, tai užfiksuodama posėdžio protokole.

Studijų programos komiteto pirmininkas skiria recenzentą ne vėliau kaip likus 5 darbo dienoms iki darbo gynimo. Recenzentas pagal patvirtintą formą parengia recenziją ir klausimus darbo autoriui. Recenziją recenzentas įteikia Studijų skyriaus administratoriui ir sistemoje nurodytu elektroniniu paštu nusiunčia studentui ne vėliau kaip prieš 1 parą (t. y. 24 val.) iki darbo gynimo. Studentas laiku negavęs recenzijos gali teikti prašymą gynimo komisijos pirmininkui dėl vėlesnės gynimo datos nustatymo.

## 3.2. Darbo gynimas

Baigiamųjų darbų gynimo komisija sudaroma iš ne mažiau kaip 5 kompetentingų studijų krypties specialistų. Vienas iš komisijos narių turi būti iš kitos institucijos (mokslo, studijų ar kt. institucijos). Baigiamųjų darbų gynimo tvarkaraštį sudaro studijų programos komiteto pirmininkas ne vėliau kaip prieš 5 dienas iki baigiamųjų darbų gynimo sesijos pradžios.

Baigiamojo darbo gynimas yra viešas ir vyksta komisijos posėdyje. Baigiamojo darbo vadovo ar institucijos, kurios slapsti duomenys buvo panaudoti darbe, prašymu baigiamasis darbas, kurio rezultatai neviešintini, gali būti ginamas uždarame komisijos posėdyje (tada komisija skelbia posėdžio dalį uždara). Baigiamųjų darbų gynimas laikomas teisėtu, jei jame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 komisijos narių. Gynimui vadovauja komisijos pirmininkas.

Gynimo metu studentas trumpai pristato darbą. Darbo pristatymas – tai 7–10 min kalba, papildyta vaizdine medžiaga. Pristatyme nurodoma tyrimo problema, tikslas, uždaviniai, objektas, gauti rezultatai, taikytų metodų patikimumas, išvados ir jų pagrįstumas, rekomendacijos.

Kalba turi būti iš anksto apgalvota. Rekomenduojama iš anksto pasirašyti trumpą kalbos konspektą, kad būtų nuosekliai ir sklandžiai pristatytas atliktas tyrimas, išspręsta problema, tačiau jo skaityti nerekomenduojama – geriau yra pasakoti, kalbėti auditorijai.

Kad kalba nebūtų vien tik sausų sakinių rinkinys, ją būtina iliustruoti vaizdine medžiaga. Prezencijai galima naudoti programa *Microsoft PowerPoint* parengtas skaidres. Prezencija neturėtų būti statiška, reikėtų bent minimaliai parengti animacijos elementų (pvz.: vienas punktas atsirastų po kito, tam tikri dalykai būtų apibraukti ir pan.), taip pat mažiau teksto, o daugiau vaizdinės (lentelių, paveikslų ir kt.) medžiagos. Prezencijoje reikėtų vengti pateikti paties teksto iš darbo, cituojamų autorių paveikslų. Pateiktyse geriau parodyti gautus darbo rezultatus, t. y. kaip pasiektas darbo tikslas, kaip atsakyta į išsikeltus uždavinius, išspręsta mokslinė problema, patvirtinta (-os) ar atmesta (-os) išsikelta (-os) hipotezė (-ės).

Skaidrėse pristatant darbą turi būti:

- titulinė skaidrė: universiteto pavadinimas, darbo pavadinimas, autoriaus pavardė ir vardas, darbo vadovo mokslinis vardas, laipsnis, jo pavardė ir vardas (1 skaidrė);
- darbo objektas, tikslas, uždaviniai, metodai (1 skaidrė);
- teorinė dalis (1–2 skaidrės, labai koncentruotai pateikti pagrindiniai teorijos aspektai, atrastos ar sukurtos naujovės);
- analitinė dalis (1–2 skaidrės, labai koncentruotai pateikti pagrindiniai analitinės dalies rezultatai, sukurtas modelis);
- tyrimas (rezultatai) – tyrimo metodika ir esminiai tyrimo rezultatai (gali būti daugiau skaidrių, nes visa prezencija akcentuojamas atliktas tyrimas ir gauti esminiai rezultatai);
- išvados (1 skaidrė, nebūtina pateikti visų išvadų, tik pačias esmingiausias);
- antraštinė skaidrė (1 skaidrė, kad po darbo pristatymo vėl matytųsi darbo pavadinimas ir tai būtų kaip vizitinė kortelė).

Visos skaidrės, išskyrus pirmąją (antraštinę), turi būti sunumeruotos ir pažymėtos atstovaujamo universiteto pavadinimu ir besiginančio studento vardu ir pavarde (žr. 2 pav.). Iš viso turėtų būti apie 9–12 skaidrių. Jų visų pateikimo stilius turi būti bendras, pvz.: rėmelis, pavadinimų šriftas ir dydis ir kt. Rekomenduotina naudoti Vilniaus universiteto Kauno fakulteto pristatymo skaidrių šabloną (<https://www.knf.vu.lt/apie-fakulteta/atributika>).

## Darbo tikslas ir uždaviniai

Kauno  
fakultetas

- **Darbo objektas - kiekybinis skatinimas ir poveikis euro zonos ekonomikai.**
- **Darbo tikslas - įvertinti kiekybinio skatinimo poveikį euro zonos ekonomikai.**
- **Darbo uždaviniai:**
  1. Išanalizuoti kiekybinio skatinimo sampratą, tikslus, poveikio kanalus ir galimus efektus;
  2. Išnagrinėti kiekybinio skatinimo poveikio vertinimo tyrimų metodus ir suformuoti tyrimo modelį;
  3. Iširti Europos centrinio banko kiekybinio skatinimo poveikį euro zonos ekonomikai, remiantis suformuotu tyrimo modeliu.

2

Šaltinis: sudaryta autorių

### 2 pav. Skaidrės pavyzdys

**Gynimo procedūra.** Baigiamųjų darbų komisijos posėdžio pradžioje pirmininkas pristato jos narius, papasakoja bendrą gynimo tvarką, o toliau kviečiamas po vieną kiekvienas studentas.

Studentas trumpai pristato savo atliktą darbą. Po to komisijos pirmininkas supažindina su darbo vadovo atsiliepimu. Vėliau žodis suteikiamas recenzentui, kuris būna išsamiau susipažinęs su visu darbu. Jis pasako savo nuomonę apie darbą bei pateikia savo klausimus, su kuriais studentas jau yra susipažinęs. Jei recenzentas negali dalyvauti gynimo posėdyje, jo rašytinį atsiliepimą ir klausimus perskaito komisijos pirmininkas ar komisijos pirmininko įpareigotas komisijos narys. Toliau klausimus gali užduoti kiti gynimo komisijos nariai ir kiti gynimo dalyviai.

Pasibaigus visų tos dienos posėdžio darbų gynimui, uždaramė gynimo komisijos posėdyje darbus vertina komisija. Vertinant baigiamąjį darbą atsižvelgiama į darbo visumą, gynimą, studento atsakymus į recenzento, komisijos ir kitų viešame darbo gynime dalyvaujančių asmenų klausimus, recenzento siūlomą darbo įvertinimą, baigiamojo darbo kalbos taisyklingumą ir tyrimo rezultatų skelbimą konferencijos pranešime ar moksliniame straipsnyje. Galutiniam baigiamojo darbo įvertinimui turi pritarti visa komisija. Komisija pritaria balsuodama, sprendimas priimamas paprasta balsų dauguma. Jei komisijos narių nuomonės dėl baigiamojo darbo vertinimo pasiskirsto po lygiai, baigiamojo darbo įvertinimą lemia komisijos pirmininko siūlomas įvertinimas.

Komisijos pirmininkas tos dienos baigiamųjų darbų gynimo posėdžio pabaigoje komisijos sprendimą dėl baigiamųjų darbų įvertinimo studentams praneša individualiai. Jeigu studentai neprieštarauja viešam baigiamųjų darbų įvertinimų paskelbimui, komisijos pirmininkas kiekvieno studento įvertinimą praneša viešai. Komisijos pirmininkas studentą informuoja tik apie baigiamųjų darbų gynimo komisijos įvertinimą. Informacija apie atskirų komisijos narių nuomonę ir diskusijas neteikiama.

Komisijos sprendimas dėl baigiamojo darbo įvertinimo yra galutinis ir apeliacine tvarka neskundžiamas.

# LITERATŪRA

1. Arbnor, I., ir Bjerke, B. (2016). *Methodology for Creating Business Knowledge* (2nd ed.). Los Angeles: SAGE.
2. Bitinas, B., Rupšienė, L., ir Žydzūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija: vadovėlis vadybos ir administravimo studentams*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla-spaustuvė.
3. Butkevičienė, E., ir Vaicekauskaitė, A. (2019). *Antrinė kiekybinių duomenų analizė: mokymo kurso medžiaga*. Prieiga per [http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/kiek2/kiek2.html&course\\_file=kiek2\\_3\\_5.html](http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/kiek2/kiek2.html&course_file=kiek2_3_5.html)
4. Fitzpatrick, J., Secrist, J., ir Wright, D. J. (1998). *Secrets for a Successful Dissertation*. London: SAGE Publications.
5. Jasinskas, E., Šarkiūnaitė, I., Štreimikienė, D., Bartkus, E. V., Grundey, D., Čiegis, R., . . . Tamulienė, V. (2011). *Metodiniai nurodymai socialinių mokslų krypties studentų magistro baigiamiesiems darbams*. Kaunas: VU KHF.
6. Kardelis, K. (2016). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai: vadovėlis* (5-asis patais. ir papild. leid.). Vilnius: Mokslo enciklopedijų leidybos centras.
7. Kumar, R. (2011). *Research Methodology: a Step-by-Step Guide for Beginners* (3rd edition). London: Sage Publications.
8. Lauciūtė, I. (2018). *Europos Centrinio banko kiekybinio skatinimo poveikio ekonomikai vertinimas* (magistro darbas). Prieiga per eLABa.
9. *Publication Manual of the American Psychological Association* (6th ed.). (2010). Washington, DC: American Psychological Association.
10. Riencker, L., ir Jorgensen, P. S. (2003). *Kaip rašyti mokslinį darbą*. Vilnius: Aidai.
11. Tamaševičius, V. (2015). *Tyrimų metodai*. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla.
12. The University of Western Australia (2017). *APA Citation Style: APA Formats*. Prieiga per <http://guides.library.uwa.edu.au/c.php?g=324904&p=280954>
13. Worthington, M. N. (2014). *What is Plagiarism?* Prieiga per [http://libguides.ecu.edu/ld.php?content\\_id=2428379](http://libguides.ecu.edu/ld.php?content_id=2428379)

# PRIEDAI

**1 PRIEDAS.** MAGISTRO DARBO PIRMOJO ANTRAŠTINIO LAPO PAVYZDYS / 37

**2 PRIEDAS.** SANTRUMPŲ, LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SAŖAŠŲ PAVYZDŽIAI / 39

**3 PRIEDAS.** TURINIO STRUKTŪROS PAVYZDYS / 40

**4 PRIEDAS.** LENTELĖS / 41

**5 PRIEDAS.** PAVEIKSLAI / 42

**6 PRIEDAS.** SANTRAUKOS (UŽSIENIO KALBA) ANTRAŠTĖS PAVYZDYS / 43

## 1 PRIEDAS

## MAGISTRO DARBO PIRMOJO ANTRAŠTINIO LAPO PAVYZDYS

**VILNIAUS UNIVERSITETO  
KAUNO FAKULTETO  
SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS  
INSTITUTAS**

14 B

14 B

14 B

Tvariųjų finansų ekonomikos studijų programa  
Kodas 6211JX104

Tarpas 30pt

12

Tarpas 60pt

VARDENIS PAVARDENIS

12

Tarpas 60pt

MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS

12

Tarpas 60 pt

PASIRINKTA TEMA

14 B

Tarpas 120 pt

Kaunas 20...

14

**1 PRIEDAS (tęsinys)**

**MAGISTRO DARBO ANTROJO ANTRAŠTINIO LAPO PAVYZDYS**

**VILNIAUS UNIVERSITETO  
KAUNO FAKULTETO**

**14 B**

**14 B**

Tarpas 30pt

**SOCIALINIŲ MOKSLŲ IR TAIKOMOSIOS INFORMATIKOS  
INSTITUTAS**

**14**

Tarpas 108pt

**VARDENIS PAVARDENIS**

**12**

Tarpas 36 pt

**MAGISTRO BAIGIAMASIS DARBAS**

**12**

Tarpas 78pt

**PASIRINKTA TEMA**

**14 B**

Tarpas 96pt

Darbo vadovas \_\_\_\_\_  
(parašas)

Magistrantas \_\_\_\_\_  
(parašas)

10

10

\_\_\_\_\_  
(darbo vadovo mokslo laipsnis,  
mokslo pedagoginis vardas,  
vardas ir pavardė)

Darbo įteikimo data \_\_\_\_\_

10

Registracijos Nr. \_\_\_\_\_

10

10

10

Tarpas 160pt

Kaunas 20..

**12**

## SANTRUMPŲ, LENTELIŲ IR PAVEIKSLŲ SĄRAŠŲ PAVYZDŽIAI

### SANTRUMPŲ SĄRAŠAS

BVP – bendrasis vidaus produktas;

IT – informacinės technologijos

SVV – smulkus ir vidutinis verslas

### LENTELIŲ SĄRAŠAS

|   |    |
|---|----|
| 1 lentelė. Literatūros bibliografinio aprašo pavyzdžiai .....   | 24 |
| 2 lentelė. Tyrimo proceso etapai ir jo elementai .....  | 29 |
| 3 lentelė. Kiekybinių ir kokybinių duomenų rinkimo ir apdorojimo metodai ir tyrimo imties nustatymo būdai ..... | 33 |

### PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

|  |    |
|--|----|
| 1 pav. Tyrimo proceso sąsaja su magistro darbo struktūra ..... | 28 |
| 2 pav. Skaidrės pavyzdys .....                                 | 38 |



## TURINIO STRUKTŪROS PAVYZDYS

## TURINYS

|  |    |
|--|----|
| LENTELIŲ SĄRAŠAS .....   | 4  |
| PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS .....  | 4  |
| ĮVADAS .....   | 5  |
| 1. KIEKYBINIO SKATINIMO POVEIKIO EKONOMIKAI TEORINIAI ASPEKTAI..                     | 9  |
| 1.1. Kiekybinio skatinimo samprata .....   | 9  |
| 1.2. Kiekybinio skatinimo perdavimo kanalai .....                                    | 19 |
| 1.3. Kiekybinio skatinimo programų efektai .....                                     | 24 |
| 2. KIEKYBINIO SKATINIMO POVEIKIO EKONOMIKAI EMPIRINIS IŠTYRIMO<br>LYGIS .....        | 31 |
| 2.1. Kiekybinio skatinimo poveikio ekonomikai tyrimai .....                          | 31 |
| 2.2. Kiekybinio skatinimo poveikio ekonomikai tyrimo modelis .....                   | 39 |
| 3. EUROPOS CENTRINIO BANKO KIEKYBINIO SKATINIMO POVEIKIO<br>EKONOMIKAI TYRIMAS ..... | 42 |
| 3.1. Tyrimo metodika .....   | 42 |
| 3.2. Tyrimo duomenų analizė ir rezultatų aptarimas .....                             | 45 |
| 3.3. Tyrimo rezultatų įvertinimas .....  | 53 |
| IŠVADOS IR PASIŪLYMAI .....  | 57 |
| SANTRAUKA (anglų kalba).....   | 59 |
| LITERATŪROS SĄRAŠAS .....  | 60 |
| PRIEDŲ SĄRAŠAS.....  | 65 |

## 4 PRIEDAS

## LENTELĖS

## 1. Lentelė viename puslapyje

Jei lentelė paimta iš tam tikro šaltinio, ji apiforminama taip:

1 lentelė

## Lentelės pavadinimas

| Valstybė | Indekso trumpinys |
|----------|-------------------|
| Lietuva  | OMXV              |
| Ispanija | IBEX              |

Šaltinis: Pavardenis, V. (2019). *Knygos antraštė*, p. 11.

Jei lentelė sudaryta autoriaus, ji apiforminama taip:

1 lentelė

## Kiekybinio skatinimo apibrėžimai

| Autorius              | Kiekybinio skatinimo apibrėžimas  |
|-----------------------|---|
| V. Pavardenis1 (2015) | Tai monetarinės politikos forma, kai centrinis bankas perka didelį kiekį turto, dažniausiai ilgo laikotarpio vertybinius popierius, siekiant palūkanų normų sumažėjimo. |
| V. Pavardenis2 (2017) | Tai centrinio banko vykdomas naujų pinigų kūrimas, perkant didelį kiekį finansinio turto.   |

Šaltinis: sudaryta autoriaus.

Jei lentelė sudaryta autoriaus, remiantis tam tikru šaltiniu, ji apiforminama taip:

1 lentelė

## Kiekybinio skatinimo sukeliama teigiami ir neigiami efektai

|                  | Trumpas laikotarpis                  | Vidutinis – ilgas laikotarpis    |
|------------------|--------------------------------------|----------------------------------|
| Teigiami efektai | Mažesnės palūkanų normos<br>...      |                                  |
| Neigiami efektai | Burbulų augimas<br>Rinkų iškraipymas | Galimas burbulų sprogimas<br>... |

Šaltinis: sudaryta autoriaus pagal Pavardenis, V. (2017). *Knygos antraštė*, p. 109.

## 2. Lentelė užima daugiau negu vieną puslapį

1 puslapyje lentelė apiforminama taip:

1 lentelė

## Lentelės pavadinimas

| Indėliai | Atlygiai |
|----------|----------|
|          |          |
|          |          |

2 puslapyje lentelė tęsiama ir apiforminama taip:

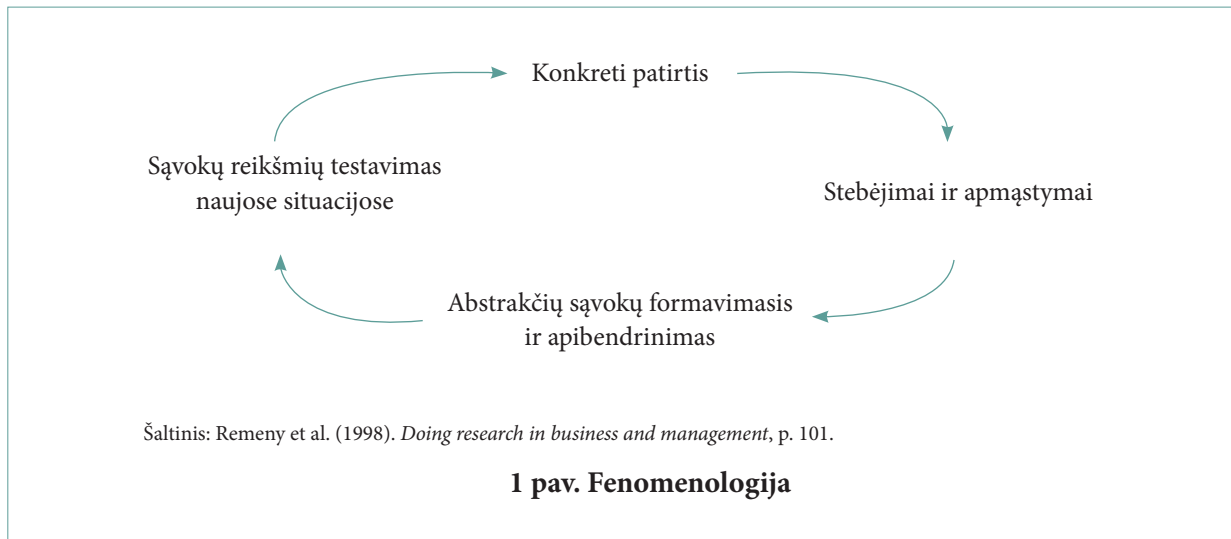
1 lentelės tęsinys

| Indėliai | Atlygiai |
|----------|----------|
|          |          |

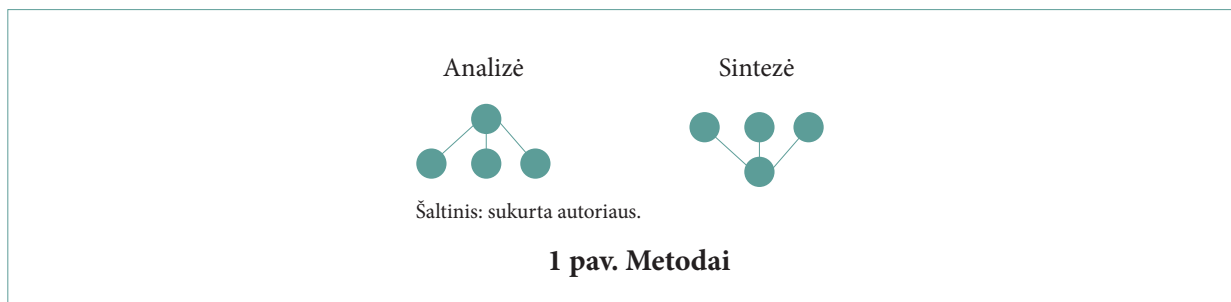
Šaltinis: Pavardenis, V. (2017). *Šaltinio antraštė*, p. 11.

### PAVEIKSLAI

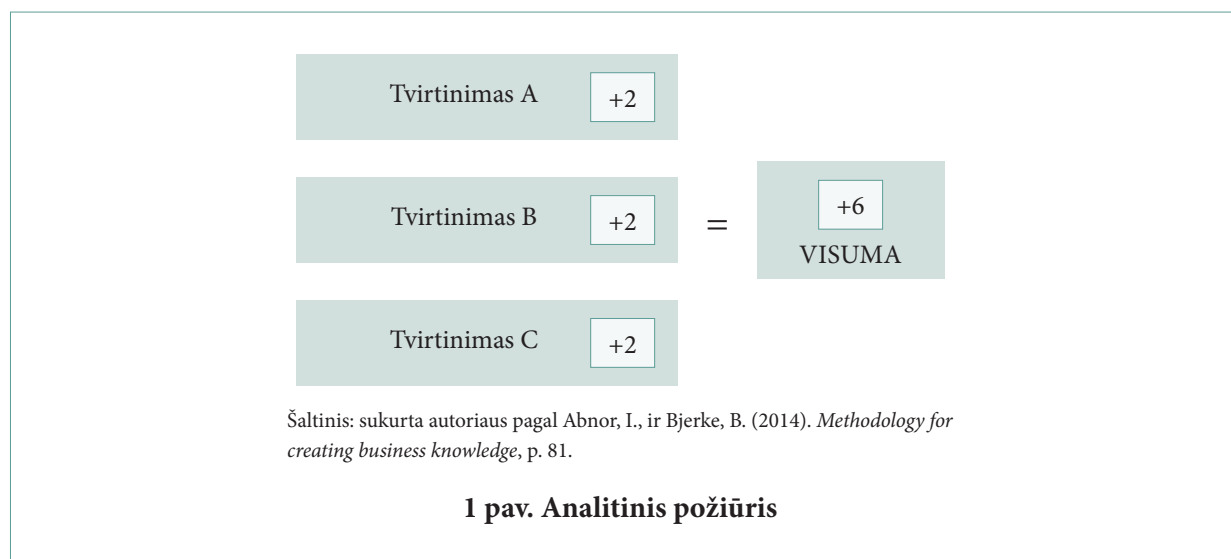
Jei paveikslas paimtas iš tam tikro šaltinio, jis apiforminamas taip:



Jei paveikslas sukurtas autoriaus, jis apiforminamas taip:



Jei paveikslas sukurtas autoriaus remiantis tam tikru šaltiniu, jis apiforminamas taip:



**SANTRAUKOS (UŽSIENIO KALBA) ANTRAŠTĖS PAVYZDYS**

Pavardenis, Vardenis (2020). *The Assessment of ECB's Quantitative Easing Impact on the Economy*. MSFE Graduation Paper. Kaunas: Kaunas Faculty, Vilnius University. 55 p.

**S U M M A R Y**

Santraukos tekstas

Kristina Rudžionienė, Ingrida Šarkiūnaitė, Remigijus Čiegis, Asta Mikalauskienė  
*Tvairių finansų ekonomikos studentų* magistro baigiamųjų darbų metodiniai nurodymai. –  
Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2020. – 44 p.

ISBN 978-609-07-0536-0 (skaitmeninis PDF)

Šioje metodinėje priemonėje pateikiami *Tvairių finansų* ekonomikos magistro baigiamojo darbo rengimo ir apipavidalinimo reikalavimai, tyrimo rengimo metodologiniai aspektai ir rekomendacijos, kaip pateikti ir ginti baigiamuosius darbus.

Viršelio dailininkė *Jurga Tėvelienė*  
Kalbos redaktorė *Eglė Dumskytė*  
Maketuotoja *Vida Vaidakavičienė*

Vilniaus universiteto leidykla  
Saulėtekio al. 9, LT-10222 Vilnius  
info@leidykla.vu.lt, www.leidykla.vu.lt  
2,57 aut. l.

Šioje metodinėje priemonėje pateikiami Tvariųjų finansų ekonomikos magistro baigiamojo darbo rengimo ir apipavidalinimo reikalavimai, tyrimo rengimo metodologiniai aspektai ir rekomendacijos, kaip pateikti ir ginti baigiamuosius darbus.

